

Documentul de analiză 05

RO

Strategiile de specializare inteligentă în UE

CURTEA DE
CONTURI
EUROPEANĂ

2025

Cuprins

	Puncte
Sinteză	I-VIII
Introducere	01-06
Specializarea inteligentă	01-04
Roluri și responsabilități	05-06
Sfera și abordarea	07-11
Dezvoltarea conceptului de strategie de specializare inteligentă	12-30
Originea și principiile specializării inteligente	12-24
Specializarea inteligentă și prioritățile în materie de inovare ale politicii industriale a UE	25-30
Implicarea părților interesate: procesul de descoperire antreprenorială	31-62
Principiile descoperirii antreprenoriale	32-34
Procesul de descoperire antreprenorială în practică	35-40
Punerea în aplicare a specializării inteligente ca factor care ghidează cheltuielile pentru cercetare și inovare din domeniul coeziunii	41-51
Colaborarea interregională în contextul specializării inteligente	52-62
Monitorizare, evaluare și impact	63-79
Monitorizarea strategiilor regionale de specializare inteligentă	64-67
Monitorizarea și evaluarea în practică	68-70
Evaluarea la nivel regional	71-73
Până în prezent, nu există nicio evaluare la nivelul UE privind specializarea inteligentă	74-79
Observații finale	80-86

Anexe

Anexa I – Exemple de strategii de specializare inteligentă

Anexa II – Evoluția conceptului de specializare inteligentă

Anexa III – Lista proiectelor examinate legate de o strategie de specializare inteligentă

Anexa IV – Metodologia aplicată pentru sondajul Curții

Acronime

Echipa din cadrul Curții de Conturi Europene

Sinteză

I Specializarea inteligentă este o abordare aplicată de politica regională în materie de inovare a UE. În contextul UE, „strategia de specializare inteligentă” se referă la o strategie de inovare națională sau regională, care stabilește priorități pentru cheltuielile consacrate cercetării și inovării cu scopul de a consolida avantajul competitiv al unei regiuni prin dezvoltarea punctelor sale forte și corelarea acestora cu nevoile întreprinderilor. Finanțarea pentru cercetare și inovare care este ghidată de specializarea inteligentă cumulează peste 70 de miliarde de euro în cele două perioade de programare (2014-2020 și 2021-2027).

II Prezenta analiză are drept obiectiv să ofere informații utile cu privire la ce este specializarea inteligentă și la modul în care aceasta este pusă în aplicare în UE. Specializarea inteligentă este importantă, deoarece este un instrument inovator bazat pe specificul regional și are scopul de a facilita tranziția majoră de la investiții dispersate între diversele fonduri ale UE la o abordare mai strategică. Documentul de față nu este un raport de audit, ci oferă o descriere și o analiză bazate pe informații aflate la dispoziția publicului.

III În plus, Curtea de Conturi Europeană a efectuat un sondaj în rândul autorităților naționale și regionale și a colectat informații prin vizite la fața locului și interviuri cu autoritățile regionale. S-au examinat evoluția conceptului, precum și modul în care acesta este pus în aplicare, monitorizat și evaluat.

IV Pentru perioada 2014-2020, proiectele de inovare finanțate de Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) au fost, în general, aliniate cu prioritățile strategiilor, sprijinind investirea resurselor UE în sectoarele vizate. Această aliniere a fost consolidată pentru perioada 2021-2027. Nu există însă o supraveghere la nivelul UE care să meargă mai departe de simpla verificare a respectării dispozițiilor și să maximizeze valoarea adăugată a procesului de specializare inteligentă. Nu există nici mijloace directe prin care să se asigure că prioritățile regionale țin seama de prioritățile în materie de inovare ale politicii industriale a UE (precum microcipurile și hidrogenul).

V Procesul de descoperire antreprenorială (denumit în continuare „procesul”) reprezintă un element important în elaborarea unei astfel de strategii și este menit să implice un număr cât mai mare de părți interesate relevante în stabilirea priorităților de investiții. Acesta a devenit obligatoriu pentru perioada de programare 2021-2027, dar unii respondenți la sondajul Curții consideră că procesul este dificil de aplicat și că ar avea nevoie de orientări mai clare și actualizate.

VI Colaborarea interregională este esențială pentru a se garanta succesul specializării inteligente. În această privință, de exemplu, [comunitatea de practică a Comisiei responsabilă de specializarea inteligentă](#) servește drept centru pentru orientare, *networking* și sprijin. Platforma este menită să amelioreze cooperarea interregională, dar multe regiuni încă nu utilizează informațiile disponibile.

VII Monitorizarea specializării inteligente la nivel național și regional a evoluat de-a lungul anilor, dar abordările adoptate, cum ar fi indicatorii utilizați, diferă semnificativ. De când a fost creat conceptul strategiei, monitorizarea specializării inteligente s-a dovedit a fi dificilă pentru regiuni, în special pentru cele mai puțin inovatoare. Evaluările realizate la nivel regional se axează mai degrabă pe impactul investițiilor subiacente pentru inovare decât pe procesul de specializare inteligentă în sine. La nivelul UE, Comisia nu a efectuat nicio evaluare din 2014, când a fost introdus conceptul de specializare inteligentă, dar este posibil ca un studiu extern în curs de desfășurare sau evaluarea mai amplă programată a Comisiei privind FEDR să abordeze acest aspect cel puțin într-o anumită măsură. Majoritatea respondenților la sondajul Curții considerau însă util conceptul de specializare inteligentă.

VIII Curtea evidențiază trei provocări viitoare pentru Comisie:

- asigurarea utilității strategiilor de specializare inteligentă: ele ar trebui să identifice priorități pertinente care să optimizeze cheltuielile UE și să fie bine definite, permițând regiunilor să stabilească priorități cu un nivel adecvat de detaliu. O oportunitate care se prezintă Comisiei este aceea de a promova coerența între prioritățile specializării inteligente și prioritățile în materie de cercetare și inovare ale politicii industriale a UE. Observatorul comunității de practică pentru strategia de specializare inteligentă ar putea fi mai bine utilizat pentru a identifica lacunele și suprapunerile de la nivelul priorităților;
- evaluarea valorii pe care o aduce specializarea inteligentă ca proces și a punerii ei în aplicare în UE. Această evaluare ar trebui să analizeze dacă conceptul de specializare inteligentă funcționează la fel de bine pentru toate regiunile, deși acestea au caracteristici diferite, sau dacă necesită mai multă flexibilitate pentru a răspunde unor nevoi diferite. Este încă neclar în ce măsură conceptul poate fi evaluat independent de cheltuielile pentru inovare din cadrul FEDR pe care le ghidează. Comisia ar putea să ajute statele membre să simplifice monitorizarea și evaluarea, în sensul sugerat de rezultatele sondajului Curții;
- maximizarea valorii cooperării interregionale. Comisia are oportunitatea de a promova și mai mult această cooperare, inclusiv prin identificarea și facilitarea unor domenii adecvate, prin sprijinirea regiunilor mai puțin inovatoare să își dezvolte capacitatea administrativă și prin asigurarea unor stimulente adecvate pentru cooperare.

Introducere

Specializarea inteligentă

01 Specializarea inteligentă este o abordare a politicii de inovare în contextul dezvoltării regionale a UE. Scopul său este de a ajuta regiunile să identifice domeniile cele mai promițătoare pentru dezvoltarea lor viitoare și să utilizeze aceste informații pentru a optimiza modul în care alocă [fondurile politicii de coeziune](#)¹. Mai simplu spus, specializarea inteligentă ajută regiunile să își direcționeze cheltuielile pentru inovare către punctele lor forte potențiale și reale, cu scopul de a promova creșterea economică, specializându-se deci inteligent. O strategie de specializare inteligentă (denumită în continuare „strategie”) este un plan elaborat de fiecare regiune, care prezintă prioritățile pe care aceasta își va concentra eforturile (a se vedea [anexa I](#) pentru exemple).

Caseta 1

Definiția strategiei de specializare inteligentă

„[...] «strategie de specializare inteligentă» înseamnă strategii naționale sau regionale în domeniul inovării care stabilesc priorități în scopul de a crea un avantaj competitiv prin dezvoltarea punctelor tari proprii cercetării și inovării și prin corelarea acestora cu nevoile întreprinderilor în vederea abordării coerente a oportunităților emergente și a evoluțiilor pieței, evitând suprapunerea și fragmentarea eforturilor; [...]”

Sursa: [Regulamentul privind dispozițiile comune \(RDC\) pentru perioada 2014-2020](#).

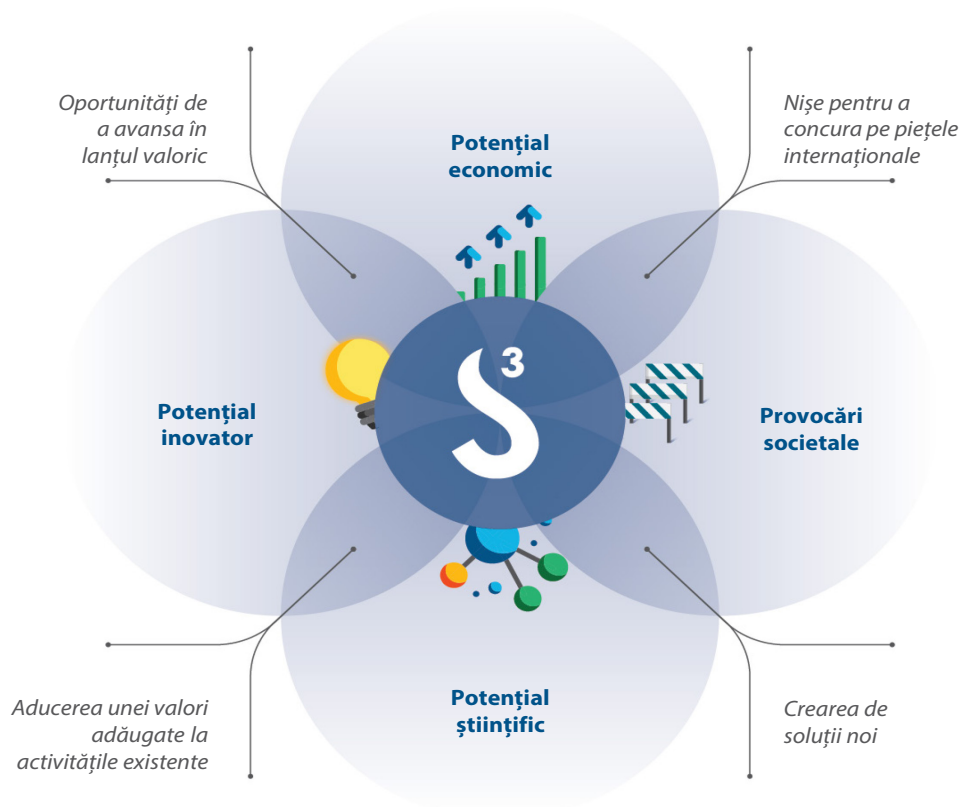
02 Conceptul de specializare inteligentă este menit să contribuie la reducerea decalajului în materie de inovare din UE, definit ca fiind „*persistența unor variații semnificative la nivelul performanței în materie de inovare între statele membre și între regiuni*”. Acest decalaj este explicat de factori structurali. Regiunile UE sunt clasificate de [Tabloul de bord privind inovarea regională](#) al Comisiei în patru grupuri de performanță în materie de inovare. În 2023, existau 36 de „lideri în materie de inovare”, 70 de „inovatori puternici”, 69 de „inovatori moderați” și 64 de „inovatori emergenți”.

¹ [Guide to Research and Innovation Strategies for smart specialisations \(RIS 3\)](#), Comisia Europeană, 2012.

03 Comisia Europeană a introdus conceptul de specializare inteligentă în 2010 pentru obiectivele de cercetare și inovare ale Fondului european de dezvoltare regională aplicabile în perioada de programare 2014-2020. Administrațiile naționale și regionale au fost invitate să elaboreze strategii și să identifice, astfel, avantajul (avantajele) lor competitiv(e).

04 Elaborarea unei strategii a fost inițial impusă ca o condiție² pentru a putea accesa finanțarea pentru cercetare și inovare din cadrul FEDR în perioada 2014-2020. Această condiție a fost apoi prelungită la perioada 2021-2027 (a se vedea [anexa II](#) pentru evoluția în timp a conceptului specializării inteligente). Conform [primului ghid al Comisiei privind strategia de specializare inteligentă](#) din 2012, aceasta vizează să genereze active și capacități unice pe baza structurilor industriale și a cunoștințelor specifice ale fiecărei regiuni ([figura 1](#)).

Figura 1 – Ilustrarea specializării inteligente

Sursa: Comisia Europeană, Centrul Comun de Cercetare, Gómez Prieto J. și alții, 2019.

² Considerentul 21 și articolul 19 din [Regulamentul \(UE\) nr. 1303/2013](#).

Roluri și responsabilități

05 Responsabilitatea pentru elaborarea strategiilor de specializare inteligentă revine în principal autorităților regionale sau celor naționale (în cazul în care o țară este definită ca fiind o singură regiune în acest scop sau își completează strategia regională cu una națională). Aceste autorități sunt responsabile de:

- o luarea unei decizii cu privire la sfera geografică pe care o acoperă aceste strategii;
- o identificarea domeniilor industriale sau a altor domenii comerciale în care există sau este vizată specializarea și definirea priorităților conexe în materie de cercetare și inovare;
- o selectarea unor proiecte adecvate care răspund priorităților;
- o debursarea finanțării;
- o monitorizarea și evaluarea implementării proiectelor, precum și a strategiei în general.

06 Atât autoritățile statelor membre, cât și Comisia verifică dacă strategiile de specializare inteligentă ale regiunilor respectă cerințele din RDC. Ele nu evaluează însă cât de adecvate sunt domeniile în care regiunile decid să se specializeze și nici prioritățile care sunt selectate. Totodată, ele au responsabilitatea de a evalua și programele FEDR. Comisia oferă, în plus, sprijin și coordonare. Cu sprijinul Centrului Comun de Cercetare (JRC), Comisia a ajutat regiunile să elaboreze și să își pună în aplicare strategiile inițiale de specializare inteligentă. În 2011, JRC a creat o platformă de specializare inteligentă, o comunitate online pentru cei implicați în elaborarea și punerea în aplicare a strategiilor de acest gen. În 2023, Direcția Generală Politică Regională și Urbană (DG REGIO) din cadrul Comisiei a înlocuit platforma cu o [comunitate de practică responsabilă de specializarea inteligentă](#), menită să fie „*un nod central pentru orientare, networking, sprijin și învățare reciprocă cu privire la strategiile de specializare inteligentă, acoperind conceperea și punerea în aplicare a strategiilor*”. Comunitatea de practică găzduiește ghiduri și instrumente referitoare la practici și este utilizată pentru a planifica și a organiza evenimente în domeniu.

Sfera și abordarea

07 Specializarea inteligentă este importantă, deoarece este un instrument inovator bazat pe specificul regional și are scopul de a facilita tranziția majoră de la investiții dispersate între diversele fonduri ale UE la o abordare mai strategică. Analiza Curții de Conturi Europene urmărește să descrie și să examineze originea, conceperea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea strategiilor de specializare inteligentă în contextul UE, inclusiv procesul de descoperire antreprenorială.

08 Curtea pune accentul în principal pe interacțiunea dintre specializarea inteligentă și FEDR, care reprezintă cel mai important flux de finanțare legat de strategii. Finanțarea din Fondul social european poate să fie și ea corelată cu strategiile de specializare inteligentă, grație obiectivului specific „competențe pentru specializarea inteligentă”. Obiectivul se axează pe dezvoltarea forței de muncă necesare, dar primirea de fonduri nu este condiționată de existența unei strategii.

09 Prezenta analiză se bazează în principal pe informații publice, precum și pe materiale colectate special în acest scop. Spre deosebire de un audit, documentul de față oferă o analiză descriptivă și informativă.

10 Entitatea analizată în cadrul documentului de față este Comisia, mai precis DG REGIO. Curtea a organizat, de asemenea, reuniuni de informare cu reprezentanți ai mai multor organizații relevante, cu experți universitari și cu reprezentanți a patru regiuni/state membre care sunt lideri în materie de inovare: Baden-Württemberg (Germania), Danemarca, Helsinki-Uusimaa (Finlanda) și Stockholm (Suedia). Curtea a efectuat vizite la fața locului într-o regiune lider în materie de inovare, și anume Bavaria (Germania), în cursul cărora a primit contribuții și din partea regiunii învecinate Austria Superioară (Austria). Au avut loc vizite și într-o regiune care este inovator emergent, Extremadura (Spania), unde s-au primit contribuții și din partea regiunilor învecinate Alentejo și Centru (Portugalia). Cu ocazia acestor vizite, auditorii au examinat șase proiecte de specializare inteligentă ([anexa III](#)). În decembrie 2024, Curtea a participat la [conferința anuală privind strategiile de specializare inteligentă](#) pentru a dialoga cu reprezentanți regionali.

11 De asemenea, Curtea a efectuat un sondaj în rândul celor 178 de autorități naționale sau regionale care participă la specializarea inteligentă pentru a le obține punctele de vedere cu privire la diferite elemente legate de politică și de proces. Rata de răspuns a fost de 58 % ([anexa IV](#)).

Dezvoltarea conceptului de strategie de specializare inteligentă

Originea și principiile specializării inteligente

12 Specializarea inteligentă s-a cristalizat ca un concept cu acest nume la mijlocul anilor 2000, dar principiile fundamentale erau deja bine-cunoscute atât în cercurile academice, cât și în dezbaterile legate de politicile regionale³. De exemplu, autoritățile din Baden-Württemberg, o regiune care se numără printre liderii în materie de inovare din UE, au explicat Curții că practica o planificare regională a inovării bazată pe priorități încă de la începutul anilor 1990. În contextul [Strategiei de la Lisabona din 2000](#) – care avea drept scop să transforme UE în cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume –, Direcția Generală Cercetare și Inovare (DG RTD) a reunit mai mulți economiști specializați în creștere și inovare pentru a forma grupul „Cunoștințe pentru creștere”. Acest grup a dezvoltat idei menite să faciliteze obținerea unei creșteri durabile și să reducă decalajul în materie de inovare dintre Europa și Statele Unite ale Americii⁴.

13 Deși inițial s-a pus accentul pe competitivitatea în domeniul cercetării⁵, conceptul a fost creat într-un moment în care inovarea regională – care făcea parte din politica de coeziune încă din 1993 – era considerată o prioritate de către DG REGIO. În anii 2000, majoritatea regiunilor susțineau inovarea cu ajutorul finanțării din FEDR⁶. Comisia a identificat unele probleme care persistau, cum ar fi lipsa unei analize solide a punctelor forte regionale în acest domeniu⁷. Specializarea inteligentă a fost deci văzută ca o soluție la această problemă și a fost analizată ca o posibilă cale de urmat în

---

³ Foray D., *Smart Specialisation: opportunities and challenges for regional innovation policy*, 2015, p. 10.

⁴ *Knowledge for Growth: Prospects for science, technology and innovation*, Direcția Generală Cercetare și Inovare, 2009, p. 5.

⁵ Foray D., *Smart Specialisation: opportunities and challenges for regional innovation policy*, 2015, p. 16.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Guide to Research and Innovation Strategies for smart specialisations (RIS 3)*, Comisia Europeană, 2012.

Raportul Barca din 2009 privind reformarea coeziunii. Comisia a anunțat, într-o comunicare din 2010, că urma să integreze conceptul în politica de coeziune.

14 Specializarea inteligentă a evoluat rapid de la un concept dezvoltat de un grup de lucru din cadrul DG RTD la o componentă integrată în politica de coeziune. Conceptul a fost inclus, în 2013, în Regulamentul privind dispozițiile comune⁸ (RDC), care reglementează cele cinci fonduri ale UE executate în gestiune partajată.

15 RDC pentru perioada 2014-2020 a stabilit o condiție prealabilă (o așa-numită „condiționalitate *ex ante*”⁹) legată de specializarea inteligentă pentru a putea accesa finanțare prin obiectivul tematic 1: „consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării”. Colegiuitorii au considerat că o astfel de condiție poate contribui la asigurarea utilizării eficace și eficiente a fondurilor structurale și de investiții ale UE implicate.

16 Serviciul de Cercetare al Parlamentului European¹⁰ a remarcat că specializarea inteligentă a fost dezvoltată și pusă în aplicare fără să fie mai întâi testată și fără să existe suficientă experiență în materie de implementare în regiunile din UE. În plus, studiile de cercetare referitoare la introducerea acestui concept au constatat că, la momentul punerii în aplicare, teoria care stătea la baza conceptului era încă slabă, nu avea o bază de dovezi adecvată și nici suficientă transparență și nu era verificabilă¹¹.

17 Dat fiind că RDC pentru perioada 2014-2020 a fost anterior Agendei pentru o mai bună reglementare din 2018, o evaluare *ex ante* a specializării inteligente nu a fost obligatorie și nici nu a fost efectuată. Regulamentul prevedea trei criterii de îndeplinire menite să asigure că strategiile naționale sau regionale de specializare inteligentă erau eficace (**tabelul 2**). În mai 2012 s-au publicat **orientări** sub forma unui ghid general. Acesta stabilea anumite principii generale, fără caracter obligatoriu, și o abordare în șase etape pentru elaborarea strategiilor de specializare inteligentă (**tabelul 1**).

---

⁸ Regulamentul (UE) nr. 1303/2013.

⁹ *Ibidem*, articolul 2 alineatul (3).

¹⁰ Serviciul de Cercetare al Parlamentului European, *Smart specialisation: The concept and its application to EU cohesion policy*, 2016.

¹¹ Foray D., *Smart Specialisation: opportunities and challenges for regional innovation policy*, 2015, p. 16.

Tabelul 1 – Cele patru principii generale ale strategiilor de specializare inteligentă și cele șase etape pentru elaborarea acestora

Patru principii generale	Șase etape pentru elaborare
○ Alegeri (dificile) și masă critică (alegeți un număr mic de priorități în lanțul valoric internațional, evitați duplicarea și fragmentarea) ○ Avantaj competitiv (realizați corespondența între potențialul în materie de cercetare și inovare și diversele întreprinderi, utilizând procesul de descoperire antreprenorială) ○ Conectivitate și clustere (găsiți corespondența între ceea ce dețineți și ceea ce oferă restul lumii) ○ Leadership colaborativ	○ Analizați contextul regional și potențialul de inovare ○ Creați o structură de guvernare solidă și favorabilă incluziunii ○ Dezvoltați o viziune comună asupra viitorului regiunii ○ Selectați un număr limitat de priorități pentru dezvoltarea regională ○ Stabiliți un mix de politici adecvat ○ Integrați mecanisme de monitorizare și de evaluare

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza [orientărilor Comisiei din 2012 referitoare la strategiile de specializare inteligentă](#).

18 În 2014, o [rezoluție adoptată de Parlamentul European](#) a afirmat că specializarea inteligentă este un proces dinamic pe termen lung. În rezoluție s-a recunoscut că dezvoltarea unei strategii de specializare inteligentă ar putea oferi regiunilor avantaje semnificative din punctul de vedere al eficacității acțiunilor lor de cercetare și inovare, subliniind, în același timp, riscurile legate de implementarea conceptului. Mai exact, în 2013, o comisie a Parlamentului European¹² a identificat mai multe riscuri care ar putea împiedica punerea în aplicare a strategiei:

- riscul ca strategia de specializare inteligentă să devină o pură formalitate (un simplu exercițiu birocratic);
- riscul ca regiunile să se concentreze doar pe cercetare și inovare, în loc să adopte o viziune mai largă asupra inovării care ar putea aduce beneficii mai mari regiunilor mai puțin avansate (de exemplu, să se axeze pe inovarea în domenii cu un nivel mai scăzut de tehnologizare);

¹² Comisia pentru dezvoltare regională, *Document de lucru privind specializarea inteligentă: crearea unei rețele a centrelor de excelență pentru o politică de coeziune eficientă*, 2013.

- o riscul ca în unele regiuni să nu existe o capacitate administrativă locală suficientă pentru o veritabilă implementare a procesului de descoperire antreprenorială;
- o riscul ca prioritățile să fie stabilite în sens prea larg, cu consecința că finanțarea rezultată nu va fi suficient de bine direcționată;
- o cooperarea interregională s-ar putea dovedi îndelungată și costisitoare, iar sprijinul oferit de Comisie (prin intermediul orientărilor stabilite și al platformei pentru specializarea inteligentă) riscă să nu fie suficient pentru fiecare regiune;
- o posibile dificultăți în obținerea de sinergii între diferite surse de finanțare, de exemplu fondurile structurale și de investiții ale UE și fondurile Orizont 2020.

19 În **RDC pentru perioada 2021-2027**, specializarea inteligentă a devenit o condiție favorizantă tematică – „buna guvernare a unei strategii naționale sau regionale de specializare inteligentă” – pentru cheltuielile efectuate în cadrul a două obiective specifice aferente **obiectivului de politică 1**, „o Europă mai competitivă și mai inteligentă”. Unul dintre aceste obiective specifice este dezvoltarea și sporirea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate, iar celălalt vizează dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat. Aceasta înseamnă, în practică, că era obligatorie o strategie de specializare inteligentă pentru a accesa fonduri FEDR programate la respectivele obiective specifice. Pentru specializarea inteligentă pot fi relevante și alte obiective specifice [de exemplu, privind platforma „Tehnologii strategice pentru Europa” (**STEP**)], chiar dacă nu sunt aplicabile condițiile favorizante.

20 **RDC din 2021** aplicabil perioadei de programare 2021-2027 a introdus șapte criterii de îndeplinire pentru strategiile de specializare inteligentă, cu scopul de a îmbunătăți punerea în aplicare a conceptului și de a răspunde unora dintre provocările întâmpinate anterior (**tabelul 2**). Abordarea actualizată a transformat specializarea inteligentă într-o condiție favorizantă și a prevăzut evaluarea respectării acesteia pe tot parcursul perioadei de finanțare, strategia urmând să fie actualizată după caz. Prin urmare, elaborarea strategiei urma să nu mai fie doar un exercițiu punctual, care era finalizat la începutul ciclului de finanțare.

Tabelul 2 – Criteriile pentru strategiile de specializare inteligentă prezentate în Regulamentele privind dispozițiile comune pentru perioadele 2014-2020 și 2021-2027

Obiectivul tematic 1: Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării 2014-2020	Obiectivul de politică 1: O Europă mai competitivă și mai inteligentă 2021-2027
Strategia se bazează pe o analiză de identificare a punctelor forte și a punctelor slabe (analiză de tip SWOT) sau pe o analiză similară, cu scopul de a își concentra resursele asupra unui număr limitat de priorități în materie de cercetare și inovare	O analiză la zi a provocărilor existente în ceea ce privește diseminarea inovării și digitalizarea
Strategia prezintă măsurile necesare pentru a stimula investițiile private în cercetare și dezvoltare tehnologică	Existența unei instituții sau a unui organism național/regional competent care să fie responsabil cu managementul strategiei de specializare inteligentă
Strategia conține un mecanism de monitorizare	Instrumente de monitorizare și evaluare pentru a măsura performanțele în direcția atingerii obiectivelor strategiei
	Existența unei cooperări funcționale între părțile interesate („procesul de descoperire antreprenorială”)
	Acțiuni necesare pentru îmbunătățirea sistemelor de cercetare și inovare naționale sau regionale, după caz
	Acțiuni de sprijinire a tranziției industriale, după caz
	Măsuri de consolidare a cooperării cu partenerii din afara unui anumit stat membru în domeniile prioritare sprijinite de strategia de specializare inteligentă

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza RDC pentru perioadele 2014-2020 și 2021-2027.

21 Este adevărat că RDC pentru perioada 2014-2020 a fost anterior Agendei pentru o mai bună reglementare, dar RDC 2021-2027 a fost adoptat ulterior acesteia. Așa cum a subliniat Curtea în Avizul [nr. 2/2020](#), RDC pentru perioada 2021-2027, inclusiv dispozițiile sale privind specializarea inteligentă, nu a făcut obiectul unei evaluări a impactului.

22 În schimb, pentru regulamentele specifice fondurilor s-au efectuat evaluări ale impactului, într-un [document de lucru al serviciilor](#) Comisiei din 2018 care însoțea propunerile referitoare la FEDR pentru perioada 2021-2027¹³. Aceste evaluări nu au acoperit însă impactul sau valoarea preconizată a specializării inteligente, iar documentul nu făcea referire la vreo constatare relevantă rezultată în urma evaluării. Potrivit unui sondaj realizat pentru documentul de lucru, statele membre în care s-au raportat cele mai ridicate niveluri de satisfacție în legătură cu specializarea inteligentă erau lideri în materie de inovare, în special Suedia, Danemarca și Finlanda, unde 80 % din respondenți considerau că beneficiile erau mai mari decât costurile implicate. Această constatare vine, într-o anumită măsură, în contradicție cu rezultatele preconizate de experții din spatele conceptului, care considerau că specializarea inteligentă nu ar trebui să fie „rezervată doar celor mai buni” (adică regiunilor celor mai inovatoare) și că scopul ei principal este potențialul de transformare în regiunile mai puțin avansate¹⁴.

23 Colaborarea interregională are potențialul de a crea ecosisteme regionale de inovare mai performante¹⁵. Facilitarea accesului la resurse, competențe și cunoștințe din afara regiunii poate aduce beneficii substanțiale. Colaborarea poate avea loc la mai multe niveluri diferite, de la elaborarea politicilor până la deschiderea programelor către parteneri externi sau proiecte comune și, în cele din urmă, la integrarea politicilor prin strategii comune¹⁶.

---

¹³ [SWD\(2018\) 282](#).

¹⁴ Foray D., *Smart Specialisation: opportunities and challenges for regional innovation policy*, 2015, p. 12.

¹⁵ Bachtrögler-Unger, J., Balland, P.-A., Boschma, R., și Schwab, T., „[Technological capabilities and the twin transition in Europe: Opportunities for regional collaboration and economic cohesion](#)”, în *Bertelsmann Stiftung*, Berlin, 2023.

¹⁶ Morisson, A. și Pattinson M., *Interregional Complementarities in innovation*, Interreg Europe Policy Learning Platform, Lille, 2024.

24 Studiile de cercetare¹⁷ sugerează că strategiile de specializare inteligentă ar trebui nu numai să identifice prioritățile, ci și să ajute activ regiunile să beneficieze de pe urma punctelor forte complementare și a cunoștințelor noi și să se integreze în lanțurile valorice globale. În general, legăturile create între regiuni le pot ajuta să se diversifice și să își sporească reziliența.

Specializarea inteligentă și prioritățile în materie de inovare ale politicii industriale a UE

25 Specializarea inteligentă, cadrul strategic care stă la baza investițiilor finanțate de FEDR, este doar una dintre inițiativele care sprijină cercetarea și inovarea. Programele Orizont ale UE (Orizont 2020, cu un buget de aproximativ 79 de miliarde de euro, și Orizont Europa, cu un buget de aproximativ 97 de miliarde de euro) sunt programele emblematice prin care UE sprijină cercetarea și inovarea. În ultimii ani, s-a observat că politica industrială a UE a cunoscut, și ea, o consolidare și o dezvoltare, fapt care joacă de asemenea un rol în peisajul cercetării și inovării din UE.

26 Specializarea inteligentă se bazează pe o abordare de jos în sus, ceea ce înseamnă că alegerile sunt făcute de autoritățile regionale și că întreprinderile locale, cercetătorii și comunitățile locale se implică pentru a identifica punctele forte și oportunitățile regiunii. Toate regiunile sunt acoperite, creându-se o mare varietate de profiluri economice și de inovare. În unele dintre regiuni, inovarea nu necesită neapărat soluții de înaltă tehnologie. În schimb, programele Orizont se bazează în mare parte pe abordări de sus în jos în cadrul cărora UE își stabilește la nivel central prioritățile specifice în materie de cercetare și inovare și le alocă finanțare în consecință. Programele Orizont vizează cercetarea de vârf și atingerea excelenței științifice, iar cheltuielile sunt în mare măsură concentrate în regiunile mai dezvoltate. În ultimii ani, Comisia a stabilit, de asemenea, mai multe priorități industriale prin strategii și obiective specifice, cum ar fi cele pentru microcipuri, baterii și hidrogen.

---

¹⁷ De Noni, I., și Ganzaroli, A., „[Enhancing the inventive capacity of European regions through interregional collaboration](#)”, în *Regional Studies*, 2023; Balland, P. A., și Boschma, R., „[Complementary interregional linkages and Smart Specialisation: An empirical study on European regions](#)”, în *Regional Studies*, 2021.

27 În contextul strategiilor de specializare inteligentă, rolul Comisiei este de a le verifica conformitatea cu cerințele legale. Ea nu are însă responsabilitatea de a evalua sau de a influența alegerile făcute de regiuni la nivelul priorităților selectate (punctul **06**). Aceasta înseamnă că cele două procese, definirea de jos în sus a priorităților regionale și stabilirea de sus în jos a obiectivelor și a priorităților UE, au, fiecare, propria legitimitate și logică. În mare măsură, ele funcționează independent, fără să existe vreun mecanism formal de reconciliere sau de aliniere a priorităților.

28 Elementul de cercetare și inovare al politicilor industriale ale UE (cum ar fi cele privind bateriile, hidrogenul și semiconductorii) este ghidat, și el, de prioritățile UE și este finanțat în mare parte din programele Orizont. În perioada 2014-2020, s-au avut în vedere legături strânse între Orizont 2020 și specializarea inteligentă. Astfel, RDC a prevăzut că strategiile ar trebui să includă acțiuni prin care actorii relevanți să fie pregătiți pentru a participa la programul Orizont 2020 („calea spre excelență”) și piste posibile pentru a exploata pe piață rezultatele obținute în urma programului Orizont.

29 Într-o [comunicare din 2022](#), Comisia a subliniat importanța sinergiilor și le-a ilustrat pe cele care ar putea exista între specializarea inteligentă și programul Orizont. Printre alte opțiuni, comunicarea propunea posibilitatea ca autoritățile de management să transfere fonduri de la FEDR către programul Orizont, pentru a permite participarea la program a unor proiecte care altfel nu ar fi fost selectate. Proiectele care răspundeau priorităților de specializare inteligentă au fost considerate a fi deosebit de potrivite pentru un astfel de transfer de fonduri.

30 Un [studiu al Comisiei din 2021 care analiza parametrii-cheie ai strategiilor de specializare inteligentă](#) a constatat un grad ridicat de coerență tematică între strategii și proiectele din cadrul Orizont 2020. În ansamblu, 64 % dintre proiectele din cadrul Orizont 2020 analizate puteau fi conectate la domenii prioritare ale strategiei relevante. Cu toate acestea, așa cum s-a menționat în cel de [al nouălea raport privind coeziunea](#) din 2024, crearea de sinergii între Orizont 2020 și FEDR întâmpină unele dificultăți de ordin juridic și practic. Raportul respectiv nu intră în mai multe detalii legat de aceste provocări, dar [Raportul special nr. 23/2022](#) al Curții privind sinergiile dintre programul Orizont și fondurile din domeniul coeziunii a identificat dificultăți specifice, dintre care unele sunt legate de normele privind ajutoarele de stat, de costurile eligibile și de procedurile de selecție.

Implicarea părților interesate: procesul de descoperire antreprenorială

31 Unul dintre principiile fundamentale ale specializării inteligente este că regiunile stabilesc priorități de investiții. Prioritățile ar trebui selectate printr-un proces care „apelează la inteligența colectivă a întreprinderilor, a universităților, a organismelor guvernamentale și a altor actori teritoriali importanți”¹⁸. Este vorba de așa-numitul „proces de descoperire antreprenorială”.

Principiile descoperirii antreprenoriale

32 De la publicarea [ghidului Comisiei din 2012 privind strategiile de specializare inteligentă](#), regiunile au fost îndrumate să identifice prioritățile de investiții printr-un proces de descoperire antreprenorială. Acest proces ar trebui să se bazeze pe dovezi și să reunească principalii factori interesați pentru a reflecta asupra punctelor forte ale unei regiuni în materie de cercetare și inovare. Scopul procesului este de a sintetiza cunoștințele din știință, tehnologie și inginerie și de a le corela cu nevoile și realitățile pieței, cum ar fi potențialul de creștere, concurența între întreprinderi și activitățile noi¹⁹.

33 Cunoștințele necesare sunt împrăștiate între diferitele părți interesate. Procesul este menit să le permită factorilor de decizie să își înțeleagă mai bine propria regiune. El ar trebui să ofere mediul în care interacționează reprezentanții autorităților publice, cei ai industriei și cei ai mediului academic și membrii comunității ([figura 2](#)). În contextul planificării specializării inteligente, aceste părți interesate formează așa-numita „elice cvadruplă”²⁰. Guvernele regionale joacă un rol esențial în coordonarea acestui dialog, analizând rezultatele și adaptând strategiile în funcție de aceste rezultate. În plus, organizațiile intermediare (de exemplu, agențiile de inovare,

---

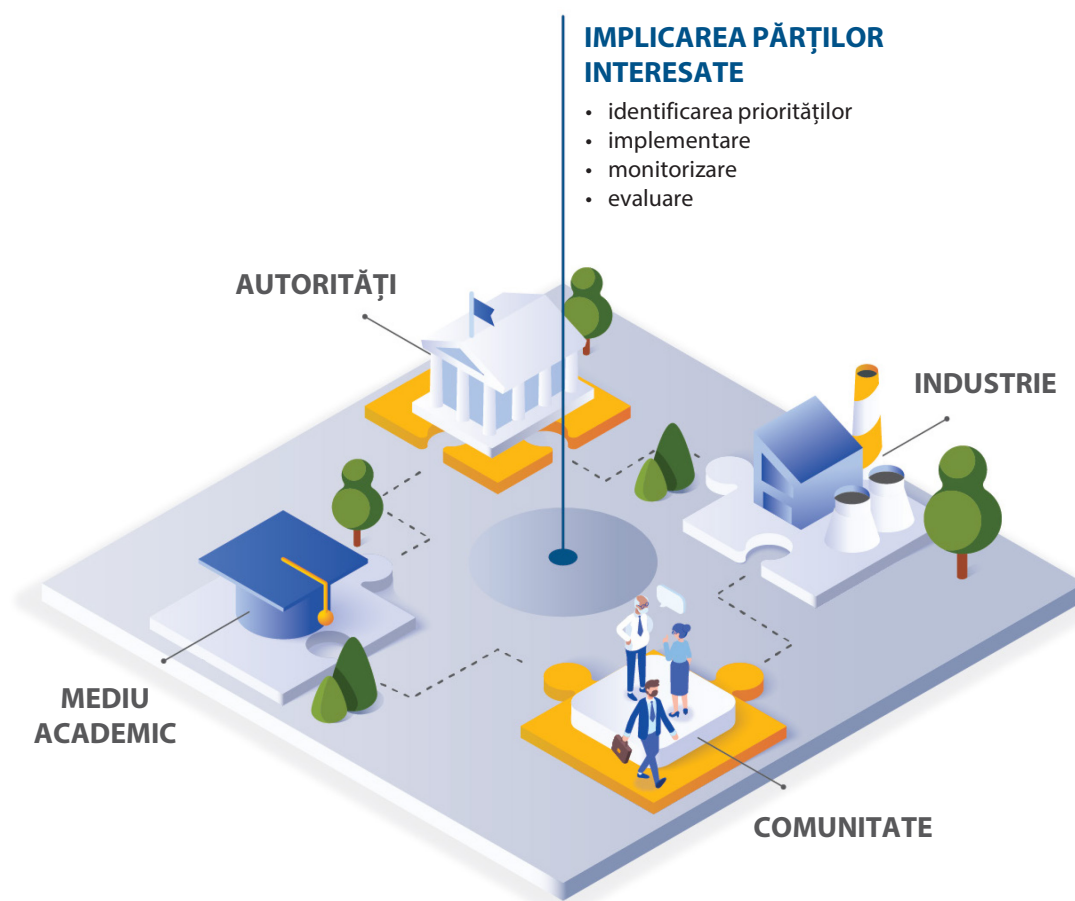
¹⁸ Centrul Comun de Cercetare, *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*, 2021.

¹⁹ Foray, D., David, P. A. și Hall, B. H. (2011), „[Smart Specialisation: From academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation](#)”, în *MTEI Working Paper No. 2011-001*, École Polytechnique Fédérale de Lausanne.

²⁰ [Guide to Research and Innovation Strategies for smart specialisations \(RIS 3\)](#), Comisia Europeană, 2012.

clusterelor²¹, rețelele de întreprinderi și centrele de sprijin pentru întreprinderi) acționează ca o punte între diferitele părți interesate precum întreprinderile, cercetătorii și factorii de decizie politică.

Figura 2 – Implicarea părților interesate în procesul de descoperire antreprenorială

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza lucrării Centrului Comun de Cercetare intitulată *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*, 2021.

²¹ Comisia Europeană, Direcția Generală Cercetare și Inovare, Cassingena Harper, J., Lubicka, B., Lindqvist, G., Ketels, C. și alții, *The role of clusters in smart specialisation strategies*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2013.

34 De când a fost creat, procesul de descoperire antreprenorială a fost subiectul a numeroase studii de cercetare academice. [Ghidul Comisiei privind strategiile de specializare inteligentă \(2012\)](#) și [ghidul de punere în aplicare \(2016\)](#) oferă principii conceptuale și orientări pe această temă. Cu toate acestea, continuă să existe ambiguități²² atât la nivel teoretic, cât și la nivel practic în ceea ce privește modul în care procesul ar trebui să se adapteze la regiuni cu profiluri economice și de inovare diferite (a se vedea punctul **02**) și modul în care ar trebui ajutate regiunile să mențină pe termen lung implicarea părților interesate, să utilizeze mecanisme și instrumente (de exemplu, utilitatea grupurilor tematice pentru facilitarea discuțiilor detaliate) și să dezvolte capacități adecvate (de exemplu, găsirea unor soluții la problema lipsei de competențe a părților interesate).

Procesul de descoperire antreprenorială în practică

35 Nu există o abordare comună pentru procesul de descoperire antreprenorială, ceea ce înseamnă că este aplicat diferit de la o regiune la alta și de la un stat membru la altul. Cu toate acestea, două sondaje realizate de JRC în rândul autorităților regionale responsabile de strategiile de specializare inteligentă (din 2017 și 2021) au evidențiat unele caracteristici comune:

- în practică, procesul este adesea desfășurat mai degrabă sub forma unei „elice triple” și nu a unei „elice cvadruple”, componenta „comunitate” (de exemplu, societatea civilă) fiind omisă. Un [studiu al Comitetului Regiunilor \(2023\)](#) a concluzionat, și el, că participarea societății civile la aceste procese este extrem de rară;
- în majoritatea cazurilor, instituțiile de învățământ superior și organizațiile de cercetare și tehnologie au fost puternic implicate în procesul din regiunea lor.

36 Studiile arată că, cel puțin pentru perioada 2014-2020, procesul ia adeseori sfârșit odată ce strategia a fost elaborată, în loc să continue ca forum care s-ar putea dovedi util²³. Exemplul de mai jos ([caseta 2](#)) ilustrează dificultățile de a menține dialogul cu părțile interesate și participarea acestora pe toată durata implementării strategiei.

---

²² Centrul Comun de Cercetare, *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*, 2021.

²³ *Ibidem*.

Caseta 2

Evoluția procesului de descoperire antreprenorială într-o regiune care este inovator emergent

În timpul elaborării primei strategii de specializare inteligentă din 2014 în Extremadura, Spania, abordarea aplicată pentru procesul de descoperire antreprenorială a fost una foarte proactivă. Au fost mobilizați numeroși participanți (600). Factorii interesați erau motivați să contribuie, având speranța că specializarea inteligentă ar putea duce la o creștere substanțială a finanțării cercetării și inovării în regiune.

În cursul punerii în aplicare a acestei prime strategii (începând din 2017), participarea factorilor interesați a scăzut. Pentru a gestiona procesul, autoritățile regionale au creat câte un grup de lucru tematic pentru fiecare dintre cele cinci domenii prioritare ale regiunii. Până la urmă, grupurile de lucru au funcționat însă în mod izolat și nu și-au unit în mod sistematic forțele pentru a identifica și a crea sinergii.

Pentru a îmbunătăți guvernanta procesului și pentru a soluționa aceste probleme, regiunea a introdus platforme colaborative deschise care să fie utilizate în perioada de programare 2021-2027.

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza vizitei de analiză în Extremadura.

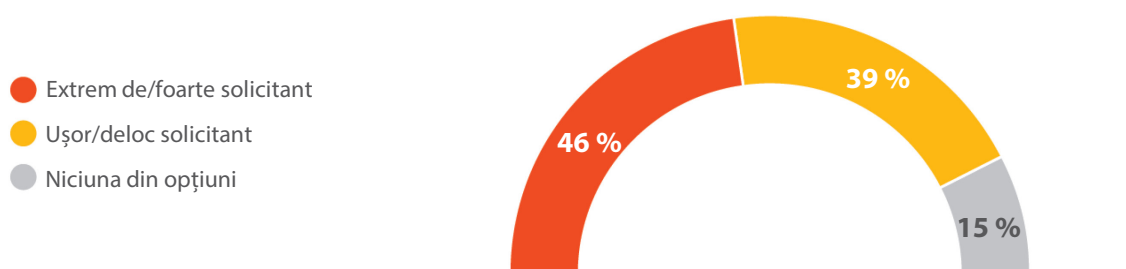
37 Studiile realizate de JRC au constatat că instituțiile intermediare care acționează ca clustere pot avea un efect pozitiv asupra nivelurilor de participare a factorilor interesați în cursul punerii în aplicare a specializării inteligente²⁴. Vizita realizată de Curte în Bavaria (Germania) a oferit un exemplu în acest sens. Bayern Innovativ GmbH, o agenție finanțată de guvern, conduce activități de cluster pentru regiune încă din 2006. De exemplu, clusterul privind energia (care corespunde unuia dintre domeniile prioritare ale regiunii – *figura 4*) pune în legătură aproximativ 7 000 de întreprinderi și a sprijinit aproximativ 2 300 de proiecte.

²⁴ Centrul Comun de Cercetare, *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*, 2021.

38 Procesul de descoperire antreprenorială a fost aplicat pe scară largă în perioada de programare 2014-2020, fiind utilizat de 77 % dintre cele 185 de strategii²⁵. În perioada de programare ulterioară, colegiitorii l-au făcut obligatoriu pentru specializarea inteligentă, introducând un criteriu de îndeplinire aferent (*tabelul 2*).

39 În pofida aplicării pe scară largă de-a lungul mai multor ani, punerea în practică a procesului continuă să fie considerată o provocare. Sondajul Curții a arătat că 46 % dintre respondenți considerau că procesul era „foarte” sau „extrem” de solicitant (*figura 3*). Din acest procent, peste două treimi erau regiuni cu capacități de inovare mai scăzute, adică cu profiluri de inovatori moderați sau emergenți. Unii respondenți din regiunile mai puțin populate au indicat că acestea se considerau prea mici pentru a dezvolta și a pune în aplicare un astfel de proces în mod eficace. În opinia lor, regiunile respective nu dispun de o capacitate administrativă suficientă pentru a analiza și a pune în aplicare procesul și legăturile lor cu mediul academic sunt adesea slabe. Câțiva dintre respondenți au invocat mai multe provocări care afectează desfășurarea și utilitatea procesului: numărul scăzut de întreprinderi, lipsa unor întreprinderi cu un grad ridicat de cunoștințe și lipsa resurselor.

Figura 3 – Aproximativ o jumătate dintre respondenți consideră că procesul de descoperire antreprenorială este „foarte” sau „extrem” de solicitant

Sursa: sondajul realizat de Curtea de Conturi Europeană.

²⁵ *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU*, raport final, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, 2021.

40 Deși regiunile percep procesul de descoperire antreprenorială ca fiind un criteriu greu de îndeplinit, ele îl consideră totuși benefic. Un [raport tehnic al JRC](#) din 2017 observă că aproape toți respondenții (97 %) au confirmat că procesul a fost o experiență pozitivă pentru ei și că marea majoritate a participanților (93 %) l-au considerat a avea un impact pozitiv asupra identificării priorităților pentru investiții. Un studiu din 2023 al Comitetului Regiunilor a concluzionat²⁶ că procesul a fost unul dintre factorii cei mai decisivi pentru succesul specializării inteligente. Tot în acesta se afirmă că, în comparație cu perioada de programare 2014-2020, regiunile sunt acum mai conștiente de necesitatea de a implica părțile interesate, cum ar fi industria, instituțiile, cercetătorii și societatea civilă.

---

²⁶ *The Future of Regional Smart Specialisation Strategies: Sustainable, Inclusive and Resilient*, Comitetul European al Regiunilor, Comisia pentru politica socială, educație, ocuparea forței de muncă, cercetare și cultură, 2023, p. 94.

Punerea în aplicare a specializării inteligente ca factor care ghidează cheltuielile pentru cercetare și inovare din domeniul coeziunii

41 Existența unei strategii de specializare inteligentă este o condiție care trebuie îndeplinită pentru a primi finanțare pentru cercetare și inovare din partea FEDR. Această finanțare este substanțială, ridicându-se la peste 70 de miliarde de euro pe parcursul celor două perioade de programare²⁷. Potrivit Comisiei, finanțarea din FEDR care este ghidată de specializarea inteligentă pentru cele două perioade de programare dintre 2014 până în 2027 se ridică în total la 73,8 miliarde de euro:

- o perioada 2014-2020: obiectivul tematic 1: Consolidarea cercetării, a dezvoltării tehnologice și a inovării: 37,3 miliarde de euro;
- o perioada 2021-2027: obiectivul de politică 1: O Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale: 36,5 miliarde de euro.

42 Raportul special din 2022 al Curții privind sinergiile dintre Orizont 2020 și fondurile structurale și de investiții europene a evidențiat diferitele grade în care statele membre depind de finanțarea din FEDR pentru cercetare și inovare. De exemplu, în Letonia, finanțarea din FEDR reprezenta aproape 50 % din cheltuielile naționale pentru cercetare și inovare, în timp ce, în Germania, ponderea era cu mult sub 1 %. În cel de [al nouălea raport privind coeziunea](#), se afirmă că aproximativ 85 % din alocarea financiară totală pentru perioada 2014-2020 a fost concentrată în regiunile mai puțin dezvoltate și în regiunile aflate în tranziție, unde ea constituie adesea principala sursă de sprijin pentru inovare. Dar chiar și în cazurile în care fondurile din partea FEDR au o pondere mică în contextul regional, autoritățile regionale le-au considerat totuși utile ([caseta 3](#)).

---

²⁷ [Open Data Portal for the European Structural and Investment Funds - Comisia Europeană | Cohesion Open Data.](#)

Caseta 3

Utilizarea Fondului european de dezvoltare regională pentru proiecte experimentale în regiunile cu nivel ridicat de inovare

În pofida dimensiunii relativ mici a bugetului FEDR în comparație cu fluxurile generale de finanțare pentru inovare din regiunile în cauză, atât autoritățile din Danemarca (unde ponderea FEDR din finanțarea pentru cercetare și inovare a reprezentat aproximativ 0,15 % din totalul cheltuielilor din acest domeniu în perioada 2014-2020), cât și cele din Baden-Württemberg (0,09 %) considerau că fondurile destinate strategiilor de specializare inteligentă erau utile, deoarece puteau fi utilizate în proiecte-pilot care nu erau acoperite de fluxurile obișnuite de finanțare din regiune. În cadrul întrevederilor Curții cu autoritățile din Baden-Württemberg, acestea au explicat că finanțarea din partea UE este valoroasă, deoarece puteau să o direcționeze către proiecte de nișă sau experimentale, care nu sunt acoperite de fluxurile obișnuite de finanțare din regiune.

De exemplu, în Baden-Württemberg, un proiect emblematic intitulat *Hydrogen Valley South Baden* (finanțat de FEDR din perioada 2021-2027), pus în aplicare împreună cu parteneri din Alsacia (Franța) și din nord-vestul Elveției, se axează pe aplicațiile practice ale viitoarelor tehnologii pe bază de hidrogen pentru întreprinderile mici și mijlocii.

43 Una dintre caracteristicile UE este că regiunile europene variază considerabil din punctul de vedere al dimensiunii populației sau al suprafeței. În perioada de programare 2014-2020, au fost elaborate 185 de strategii de specializare inteligentă în UE²⁸. În actuala perioadă de programare (2021-2027), Observatorul comunității de practică responsabilă de specializarea inteligentă include peste 170 de strategii (*caseta 4*).

²⁸ *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU*, raport final, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, 2021.

Caseta 4

Strategiile de specializare inteligentă acoperă regiuni cu dimensiuni foarte diferite

Politica de coeziune recurge la sistemul „nomenclatorului unităților teritoriale de statistică” (NUTS) pentru a împărți Europa în unități regionale de dimensiuni relativ uniforme. Finanțarea din partea FEDR se acordă în funcție de statutul economic al unei regiuni la nivelul NUTS2, la care regiunile au, în general, o populație cuprinsă între 800 000 și 3 milioane de locuitori. În ianuarie 2024, în UE existau 244 de regiuni NUTS2.

Acest standard nu este însă întotdeauna aplicat atunci când se stabilesc regiunile pentru care ar trebui elaborată o strategie. De fapt, nu există orientări privind dimensiunea adecvată în acest scop a regiunilor. Strategiile sunt de obicei legate de acoperirea teritorială a programelor conexe din cadrul FEDR prin care se sprijină investițiile în cadrul obiectivelor specifice 1.1 și 1.4. Strategiile se aplică unor teritorii care variază considerabil ca dimensiune. Unele strategii sunt elaborate la nivel național, de exemplu în cazul Cehiei, cu o populație de peste 10 milioane de locuitori. Altele, strategiile sunt decise la nivelul unor regiuni foarte mici, cum ar fi Gotland²⁹ (Suedia), cu o populație de puțin peste 60 000 de locuitori. În unele cazuri, statele membre au strategii la nivel atât național, cât și regional (de exemplu, Grecia, Polonia, Portugalia și România).

Unele regiuni și-au menținut abordarea inițială, în timp ce altele au schimbat, de la o perioadă de programare la alta, nivelul la care a fost elaborată strategia. De exemplu, autoritățile daneze au informat Curtea că au transferat responsabilitatea pentru specializarea inteligentă de la regiuni către un organism național (*Erhvervsfremmebestyrelse*). Motivul invocat a fost acela că regiunile au ales în mare măsură să se specializeze în aceleași priorități, ceea ce a dus la duplicarea eforturilor. În schimb, alte țări nordice (Finlanda – 18 strategii și Suedia – 21 de strategii) au menținut abordarea regională.

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza interviurilor și a informațiilor furnizate de Comisia Europeană.

²⁹ *Strategi för smart specialisering i Gotlands län 2021-2027*, 2021.

44 În RDC pentru perioada 2014-2020, se afirma că strategiile de specializare inteligentă urmăresc să „își concentr[eze] resursele asupra unui număr limitat de priorități în materie de cercetare și inovare”. În consecință, autoritățile competente trebuiau să definească, în strategiile lor corespunzătoare, domeniile prioritare pentru specializare. Mai departe, autoritățile de management și organismele de implementare trebuiau să se asigure că finanțarea pentru cercetare și inovare se axa pe aceste priorități.

45 Numărul priorităților și nivelul de detaliere variază de la o regiune la alta. Pentru perioada 2014-2020, regiunile au ales între 2 și 15 priorități, mediana fiind 5³⁰. Regiunile pot stabili însă subpriorități, ceea ce înseamnă că numărul domeniilor acoperite poate fi mult mai mare. Un exemplu în acest sens este strategia regională de inovare a Bavariei, din Germania, în care 5 priorități sunt împărțite în 25 de domenii de al doilea nivel (*figura 4*). Unele dintre subdomeniile din cadrul aceleiași priorități (de exemplu, tehnologia aerospațială și infrastructura pentru mobilitatea viitorului) acoperă subiecte foarte diferite, care sunt suficient de importante pentru a fi tratate ca priorități separate.

---

³⁰ *Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU*, raport final, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, 2021.

Figura 4 – Cinci domenii prioritare de specializare pentru Bavaria (Germania) în perioada 2021-2027, cu numeroase subiecte și aplicații conexe

© *Innovationsland.Bayern – Bayerische Innovationsstrategie 2021-2027*, Ministerul Afacerilor Economice, Dezvoltării Regionale și Energiei din Bavaria.

46 Riscul ca prioritățile să fie prea generale, ceea ce poate duce la dispersarea finanțării și la lipsa unor obiective clare³¹, a fost semnalat încă din 2013 (punctul 18). Domenii prioritare prea largi, cum ar fi „energia”, riscă să rezulte în proiecte deconectate unele de altele, cu sinergii, efecte de propagare sau masă critică limitate. În schimb, definirea în mod mai restrâns a unui domeniu prioritar, de exemplu „sisteme de stocare a energiei”, poate îmbunătăți direcționarea și eficacitatea finanțării.

47 Cu toate acestea, așa cum a remarcat un studiu³², prioritățile prea restrânse aduc și ele dezavantaje, cum ar fi reducerea numărului potențial de participanți (de exemplu, atunci când o regiune decide să se concentreze doar asupra unui număr mic de întreprinderi deja de succes). În ambele scenarii (priorități prea largi sau prea restrânse), devine dificil să se valorifice la maximum avantajele economice ale unei regiuni.

48 Comisia a integrat specializarea inteligentă în politica de coeziune pentru a alinia în mod mai eficace finanțarea și proiectele cu structurile economice regionale și cu punctele forte potențiale ale acestora. Alinierea dintre cererile de propuneri și domeniile prioritare este, așadar, esențială pentru a se asigura că proiectele sprijină obiectivele regionale de inovare³³.

---

³¹ Gianelle, C., Guzzo, F. și Mieszkowski, K., „Smart Specialisation: what gets lost in translation from concept to practice?”, în *Regional Studies*, 2020.

³² Foray, D., „In response to „Six critical questions about smart specialisation”, în *European Planning Studies*, 27(10), 2066-2078, 2019.

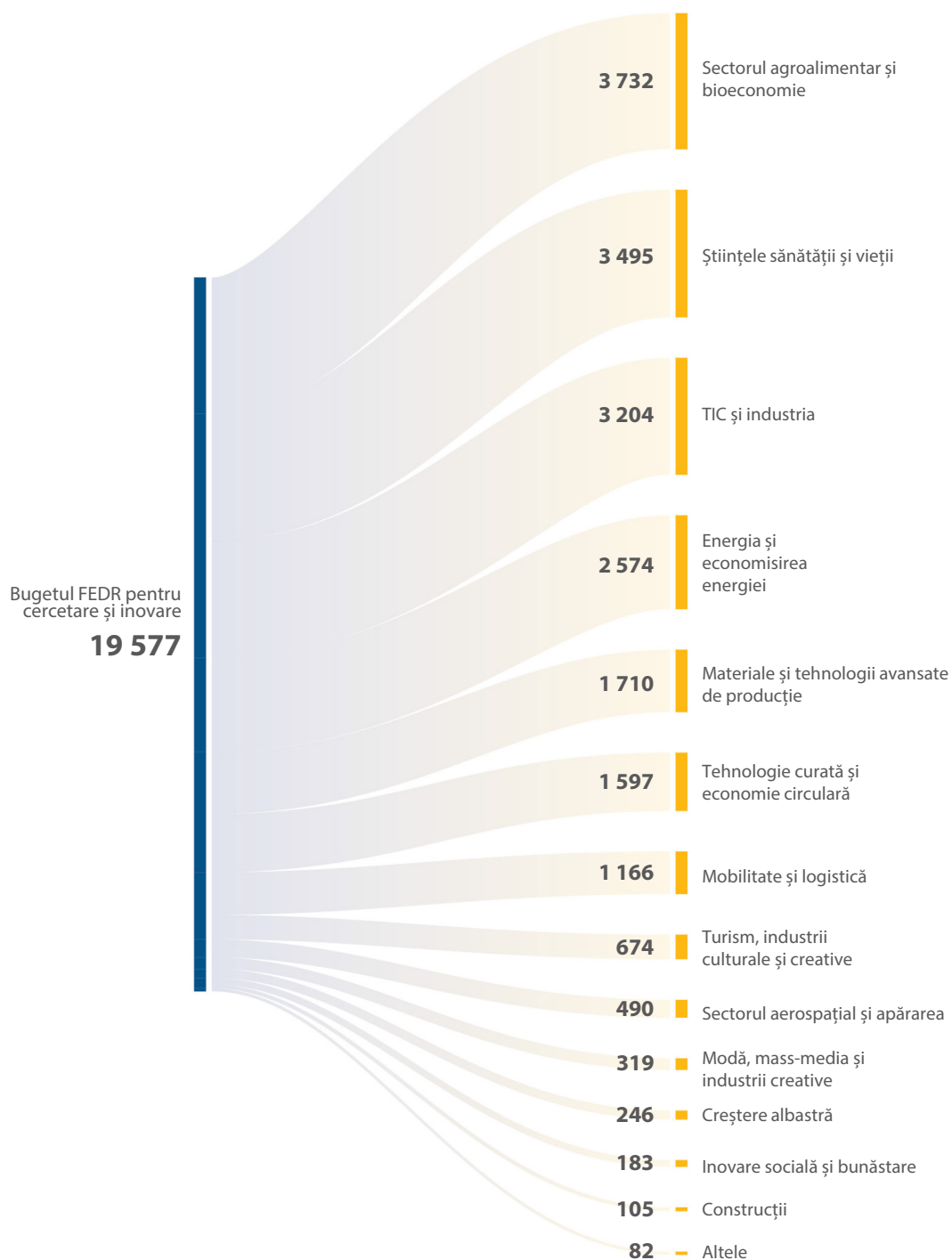
³³ *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU*, raport final, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, 2021.

49 Un studiu din 2021 comandat de Comisie cu privire la prioritizarea în cadrul specializării inteligente a constatat că, pentru perioada de programare 2014-2020, 84 % din cererile de propuneri organizate de statele membre sau de regiuni pentru obiectivul tematic 1 („consolidarea cercetării și a inovării”) din cadrul FEDR includeau criterii legate de alinierea cu prioritățile stabilite pentru specializarea inteligentă³⁴. Aceasta înseamnă că, în cazul a 16 % din cererile de propuneri colectate pentru studiu, nu au fost identificate astfel de criterii specifice. Cu alte cuvinte, nu s-a ținut întotdeauna seama de specializarea inteligentă atunci când au fost elaborate și implementate cererile de propuneri. Studiul a identificat, de asemenea, legături cu prioritățile stabilite pentru specializarea inteligentă în cazul a 57 % din proiectele finanțate prin FEDR, existând variații semnificative între statele membre și între regiuni. Dintre peste cele 86 000 de proiecte, 57 % par să fie aliniate cu prioritățile corespunzătoare, dacă se face o căutare utilizând cuvinte-cheie. În ceea ce privește bugetul pentru cercetare și inovare, aproximativ 50 % din finanțarea de 19 miliarde de euro a mers către cele mai mari trei sectoare: sectorul agroalimentar și al bioeconomiei, științele sănătății și vieții și TIC și industria (*figura 5*).

---

³⁴ *Ibidem*.

Figura 5 – Marile domenii tematice și bugetul cheltuit pentru proiectele FEDR în perioada 2014-2020, în milioane de euro

Notă: aceste cifre nu sunt definitive, deoarece studiul a fost efectuat în 2021, când unele proiecte erau încă în curs de implementare în regiuni.

50 Curtea a examinat patru proiecte finanțate prin FEDR (*anexa III*) în perioada de programare 2014-2020 pentru obiectivul tematic 1 în Bavaria (Germania) și în Extremadura (Spania). Analiza sa a arătat că aceste cereri de propuneri de la nivel regional au fost aliniate cu prioritățile regiunilor respective pentru specializarea inteligentă. În Bavaria, proiectele examinate s-au axat pe tehnologii de producție eficientă, precum și pe servicii inovatoare, bazate pe tehnologie, în timp ce, în Extremadura, s-a pus accentul pe sectorul agroalimentar ca domeniu prioritar.

51 Pentru perioada de programare 2021-2027, s-a introdus o condiție favorizantă care a consolidat cerința de a se respecta prioritățile. Autorităților de management li s-a solicitat să se asigure că proiectele „sunt compatibile cu strategiile și documentele de planificare corespunzătoare stabilite pentru îndeplinirea respectivei condiții favorizante³⁵”. Până în mai 2025, nu s-au realizat studii care să analizeze dacă s-a îmbunătățit alinierea dintre proiecte și priorități în perioada 2021-2027.

Colaborarea interregională în contextul specializării inteligente

52 Comunitatea de practică responsabilă de specializarea inteligentă – înființată de Comisie – servește drept centru pentru orientare, *networking*, sprijin și învățare reciprocă cu privire la specializarea inteligentă, punând accentul atât pe elaborarea strategiei, cât și pe punerea ei în aplicare. Comunitatea oferă servicii strategice adaptate nevoilor practicienilor. În cadrul acestei comunități, *Observatorul comunității de practică* este o nouă platformă menită să consolideze cooperarea interregională. El funcționează ca un registru central de informații legate de specializarea inteligentă din întreaga UE, permițând utilizatorilor să compare domeniile de specializare, să acceseze date de contact importante și să exploreze legăturile strategice cu alte regiuni.

53 Două treimi dintre respondenții la sondajul Curții au declarat că utilizau platforma observatorului, în timp ce restul au indicat că nu o utilizau deloc. Observatorul este apreciat de utilizatori, 80 % fiind de acord că pune la dispoziție informații valoroase cu privire la prioritățile și la practicile în materie de specializare inteligentă din alte regiuni și state membre ale UE și oferă posibilități de colaborare potențială.

---

³⁵ Articolul 73 alineatul (2) litera (b) din [Regulamentul \(UE\) 2021/1060](#).

54 Din 2015, Comisia Europeană a lansat patru **platforme tematice de specializare inteligentă**, care privesc sectorul agroalimentar, energia, modernizarea industrială și economia albastră durabilă (și anume, utilizarea durabilă a resurselor oceanice pentru creșterea economică, menținând totodată sănătatea ecosistemului oceanic). Aceste platforme conțin parteneriate, care sunt rețele de regiuni create pentru a facilita colaborarea interregională într-un anumit domeniu. De exemplu, platforma pentru modernizarea industrială include parteneriate pentru tehnologia spațială și cea medicală. Platformele sau parteneriatele nu acoperă însă toate prioritățile posibile, nici măcar pe cele alese frecvent de regiuni (**caseta 5**), de exemplu în domeniul științelor sănătății și vieții.

Caseta 5

Nu există nicio platformă sau niciun parteneriat tematic pentru prioritatea privind științele sănătății și vieții

Deși principalele domenii ale specializării inteligente sunt acoperite de platformele tematice, al doilea cel mai important domeniu, științele sănătății și vieții (**figura 5**), nu beneficiază de o platformă specifică. Autoritățile regiunii Stockholm au declarat că le-a fost greu să găsească parteneri interregionali relevanți, în ciuda faptului că regiunea are o **industrie importantă în acest sector**. De exemplu, regiunea găzduiește mai multe companii farmaceutice și spitalul universitar Karolinska este cea mai bine clasată unitate de îngrijiri medicale din Europa.

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza unui interviu.

55 Comisia a lansat și unele inițiative specifice pentru consolidarea cooperării interregionale:

- o **Instrumentul de investiții interregionale pentru inovare** din cadrul FEDR sprijină proiectele interregionale de inovare în fazele lor de extindere și de comercializare. El ajută la depășirea piedicilor normative și comerciale, aducând proiectele în faza de investiții. Instrumentul are un buget de 570 de milioane de euro pentru perioada 2021-2027;
- o obiectivul principal al **văilor de inovare regionale** este de a stimula inovarea și de a promova excelența punând în legătură regiuni cu niveluri diferite de inovare. Până în prezent, au fost selectate 148 de regiuni pentru eticheta de „vale de inovare regională”, beneficiind de finanțare în valoare de 122 de milioane de euro din partea programului Orizont Europa și a FEDR prin intermediul Instrumentului de investiții interregionale pentru inovare.

56 În cadrul FEDR, [Interreg](#), o serie de programe de finanțare ale UE care sprijină cooperarea între regiuni, are o legătură strânsă cu specializarea inteligentă. Deși condiția favorizantă tematică privind „*buna guvernare a strategiei naționale sau regionale de specializare inteligentă*” nu se aplică în cazul finanțării din Interreg, specializarea inteligentă este un element important pentru maximizarea eficacității cooperării transfrontaliere și interregionale. Curtea a examinat câte un proiect Interreg din fiecare regiune pe care a vizitat-o. Ambele proiecte au demonstrat că erau aliniate cu strategia regiunii. Există însă și proiecte Interreg care au drept obiectiv să sprijine regiunile în elaborarea și punerea în aplicare a strategiei, precum și să pună la dispoziție finanțare pentru această cooperare prin intermediul platformelor tematice.

57 Colaborarea interregională poate fi îmbunătățită și mai mult prin programe regionale (sau naționale) și poate fi facilitată de faptul că se permite în mod explicit³⁶ ca o parte din fondurile FEDR să fie alocate în afara zonelor vizate de program. De regulă însă, regiunile nu profită de această opțiune în programele lor regionale³⁷. Cele două regiuni vizitate de Curte nu au utilizat această flexibilitate în niciuna dintre perioadele de programare.

58 În perioada de programare 2014-2020, colaborarea interregională a jucat un rol periferic în raport cu specializarea inteligentă, inițiativele de cooperare nefiind o cerință strategică sistematică. Un studiu a constatat că regiunile europene nu își exploatează suficient potențialul de colaborare interregională eficace, lăsând nevalorificate unele oportunități importante³⁸.

59 În perioada 2021-2027, colaborarea interregională a fost promovată la rang de prioritate strategică. Unul dintre criteriile care trebuie îndeplinite acum ([tabelul 2](#)) este acela ca strategiile să includă măsuri de consolidare a colaborării interregionale în domeniile prioritare desemnate³⁹.

---

³⁶ Articolul 70 alineatul (2) din [RDC 2014-2020](#) și articolul 63 alineatul (4) din [RDC 2021-2027](#).

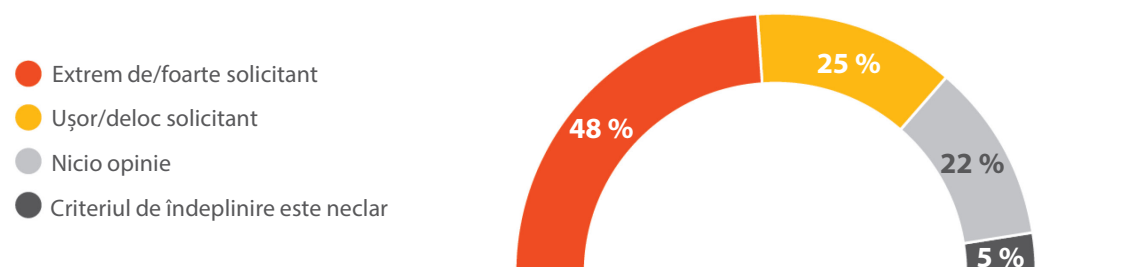
³⁷ Woolford, J., Amanatidou, E., Gerussi, E. și Boden, J.M., *Interregional Cooperation and Smart Specialisation: a Lagging Regions Perspective*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2021.

³⁸ Bachtrögler-Unger, J., Bolland, P.-A., Boschma, R., și Schwab, T., „*Technological capabilities and the twin transition in Europe: Opportunities for regional collaboration and economic cohesion*”, în *Bertelsmann Stiftung*, Berlin, 2023.

³⁹ Anexa IV la [Regulamentul \(UE\) 2021/1060](#).

60 Sondajul Curții a inclus întrebări cu privire la dificultatea percepută în ceea ce privește îndeplinirea acestui criteriu. Rezultatele au arătat că aproape jumătate dintre respondenți considerau că acesta va fi greu de îndeplinit (*figura 6*).

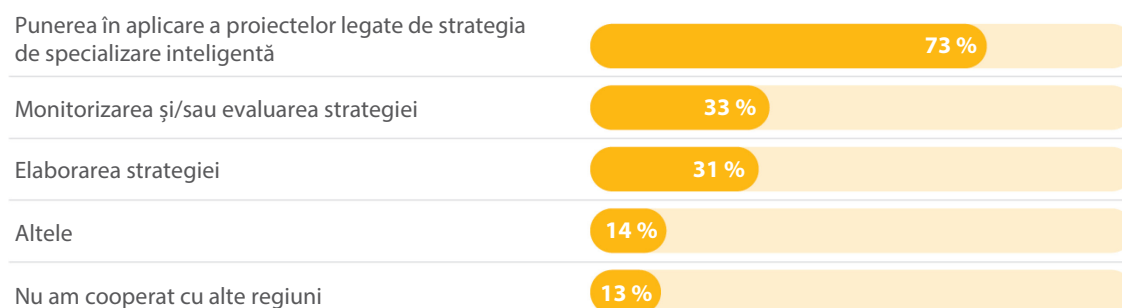
Figura 6 – Consolidarea colaborării interregionale este percepută ca fiind solicitantă

Sursa: sondajul realizat de Curtea de Conturi Europeană.

61 Un total de 87 % dintre respondenții la sondajul Curții au indicat că sunt implicați într-o formă sau alta de colaborare interregională (*figura 7*), domeniul predominant fiind implementarea de proiecte legate de specializarea inteligentă. Curtea a întâlnit un exemplu de astfel de practică în timpul vizitei pe care a efectuat-o în Bavaria (*caseta 6*). Alte domenii de cooperare, deși într-o măsură mai mică, au fost monitorizarea și evaluarea, precum și elaborarea strategiei.

Figura 7 – Implementarea de proiecte este cea mai frecventă formă de colaborare interregională

Respondenții au avut posibilitatea de a selecta mai multe răspunsuri.

Sursa: sondajul realizat de Curtea de Conturi Europeană.

Caseta 6

Un exemplu de cooperare în implementare: un proiect în Bavaria și în regiunile frontaliere din Austria

Cofinanțat prin programul INTERREG V-A Austria-Germania/Bavaria pentru perioada 2014-2020, proiectul CompStor a permis unui număr de două universități să își combine expertiza complementară în ceea ce privește stocarea energiei și sistemele de înaltă tensiune/putere înaltă. Ambele au beneficiat de achiziționarea de infrastructuri suplimentare, care deservesc în prezent studenți, cercetători și IMM-uri.

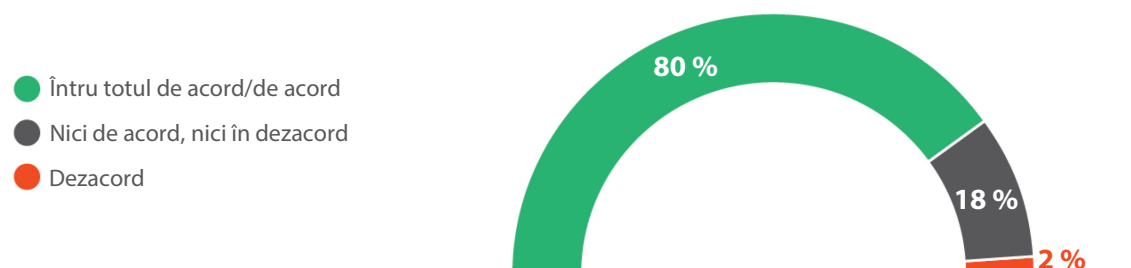
Un rezultat direct al proiectului a constat în dezvoltarea unui prototip de acumulator de 10 000 V. Cercetările în curs studiază efectele câmpurilor electromagnetice puternice asupra celulelor de baterii de înaltă tensiune.

În ceea ce privește activitatea de predare, cele două universități elaborează și organizează în comun seminare privind tehnologia bateriilor, integrarea rețelelor și protecția sistemelor de stocare, precum și asigurarea calității producției. Potrivit estimărilor, aproximativ 30 de foști angajați ai proiectului CompStor (inclusiv cei care au lucrat pentru proiecte ulterioare) și mai mulți studenți și-au găsit un loc de muncă în întreprinderi relevante din regiunea de frontieră.

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza vizitei la proiect.

62 O majoritate semnificativă a respondenților la sondajul Curții sunt de acord că legăturile interregionale au contribuit la succesul strategiilor lor (*figura 8*). În urma analizei sondajului Curții, s-a constatat că, atunci când sunt departajate în funcție de performanța regiunilor în materie de inovare, beneficiile percepute ale colaborării interregionale sunt mai pronunțate în regiunile mai puțin inovatoare decât în cele cu un nivel mai ridicat de inovare.

Figura 8 – Legăturile interregionale sunt considerate a contribui la succesul unei strategii de specializare inteligentă

Sursa: sondajul realizat de Curtea de Conturi Europeană.

Monitorizare, evaluare și impact

63 Ca în cazul oricărei politici, [monitorizarea](#) și [evaluarea](#) sunt esențiale pentru a înțelege (rezultatele și) impactul și pentru a îmbunătăți eficacitatea și eficiența programului. La nivelul UE, DG REGIO are responsabilitatea generală pentru evaluarea intermediară și *ex post* a cheltuielilor din cadrul FEDR, în timp ce statele membre sau autoritățile de management efectuează evaluări la nivel național sau regional. Monitorizarea a reprezentat, în ambele perioade de programare, un criteriu care trebuia îndeplinit de regiuni în legătură cu specializarea inteligentă, în timp ce cerința referitoare la evaluare a fost introdusă pentru perioada 2021-2027. În practică, responsabilitatea pentru monitorizare revine comitetelor de monitorizare – înființate de statele membre – în care sunt reprezentate părțile relevante⁴⁰.

Monitorizarea strategiilor regionale de specializare inteligentă

64 Încă din perioada 2014-2020, monitorizarea a reprezentat unul dintre cele trei criterii de îndeplinire („*strategia de specializare inteligentă conține un mecanism de monitorizare*”) în legătură cu specializarea inteligentă și Comisia a furnizat orientări cu privire la modul de asigurare a monitorizării ([caseta 7](#)). În 2017, Comisia a observat că, în unele regiuni, lipsa unui mecanism de monitorizare a fost una dintre principalele cauze ale dificultăților acestora de a îndeplini condiționalitatea *ex ante*⁴¹.

---

⁴⁰ Articolele 38-40 și considerentul 35 din [Regulamentul \(UE\) 2021/1060](#).

⁴¹ [SWD\(2017\) 264](#), p. 16 și 32.

Caseta 7

Evoluția orientărilor privind monitorizarea specializării inteligente pentru perioada 2014-2020

Primul document de orientare din 2012 a propus un sistem de monitorizare bazat pe trei tipuri de indicatori: de context, de rezultat și de realizare. Aceștia trebuiau să fie „în număr limitat, dar cuprinzători totodată”.

În 2014, Comisia a publicat un [Document de orientare privind monitorizarea și evaluarea pentru perioada de programare 2014-2020](#). În acesta s-a subliniat necesitatea de „a se formula mai clar obiectivele de politică”, pentru a se pune accentul pe punerea în aplicare a unei politici orientate spre rezultate (fără un accent excesiv pe absorbția fondurilor) și pentru a face diferența între monitorizare și evaluare. Documentul a promovat o abordare de la caz la caz și a afirmat că nu există o metodă „optimă” pentru fiecare situație.

În 2016, Comisia a publicat un [manual de punere în aplicare a specializării inteligente](#). Capitolul referitor la monitorizare include patru exemple care ilustrează cum s-a efectuat monitorizarea în regiunile respective.

Sursa: Curtea de Conturi Europeană.

65 Pentru perioada 2021-2027, monitorizarea a rămas un criteriu de îndeplinire, dar s-au adăugat cerințe suplimentare care stabileau că instrumentele de monitorizare și evaluare trebuiau să măsoare performanța înregistrată în direcția atingerii obiectivelor strategiei. Comisia nu a publicat însă orientări noi referitoare la aceste noi dispoziții.

66 În 2021, JRC a publicat lucrarea [Assessing Smart Specialisation: Monitoring and Evaluation Systems](#), în care s-a afirmat că „eficacitatea activităților de monitorizare trebuie consolidată în multe cazuri” și s-au prezentat criterii pentru un sistem eficace de monitorizare și evaluare. Documentul nu a pus la dispoziție însă vreo orientare din partea Comisiei cu privire la această chestiune.

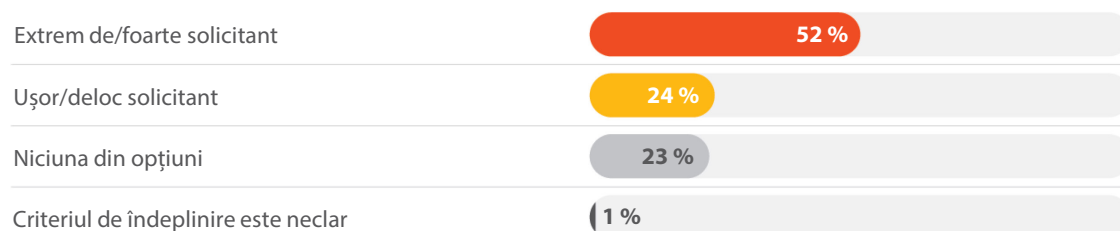
67 Răspunsurile la sondajul Curții sugerează că utilizatorii ar aprecia o îmbunătățire a orientărilor din partea Comisiei. Printre provocările menționate de respondenți se numără:

- complexitatea sistemelor existente de monitorizare și de evaluare, care necesită orientări mai clare și cadre standardizate;
- dificultatea de a selecta indicatori adecvați și de a măsura efectele socioeconomice pe termen lung.

Monitorizarea și evaluarea în practică

68 Dintre cele șapte criterii de îndeplinire (*figura 9* și *tabelul 2*), respondenții au indicat că respectarea criteriului referitor la monitorizare și evaluare prezintă dificultatea cea mai mare. Aproximativ jumătate dintre respondenți (52 %) au considerat acest criteriu ca fiind fie extrem de solicitant, fie foarte solicitant (*figura 9*). La fel ca în cazul procesului de descoperire antreprenorială, monitorizarea și evaluarea sunt considerate mai solicitante de regiunile mai puțin inovatoare decât de cele cu profiluri de inovare mai puternice.

Figura 9 – Cerințele privind monitorizarea și evaluarea sunt considerate solicitante

Sursa: sondajul realizat de Curtea de Conturi Europeană.

69 Sistemele de monitorizare și de evaluare ale regiunilor variază în mod semnificativ din punctul de vedere al gradului de sofisticare. Unele regiuni care la început au creat sisteme complexe de monitorizare și de evaluare le-au simplificat ulterior (*caseta 8*).

Caseta 8

Diferențe între sistemele de monitorizare și de evaluare din Emilia-Romagna (Italia) și din Cehia

Pentru perioada 2014-2020, Emilia-Romagna dispunea de un sistem cuprinzător de monitorizare și de evaluare, cu 81 de indicatori. Pentru perioada 2021-2027, regiunea și-a schimbat abordarea, trecând de la măsurarea performanței globale la urmărirea și cartografierea proiectelor de cercetare și inovare, și a redus numărul indicatorilor la 8. [Baza de date a platformei](#) utilizate de regiune includea peste 6 900 de proiecte de cercetare și inovare finanțate în perioada 2021-2027 (și 11 000 în total).

În schimb, Cehia, care este considerată o singură regiune în scopul specializării inteligente, a menținut un sistem amplu de monitorizare și evaluare, cu peste 100 de indicatori.

70 La cererea unei regiuni, DG REGIO și secretariatul comunității de practică pentru specializarea inteligentă pot oferi consiliere și sprijin direcționat pentru a ajuta regiunea respectivă să își îmbunătățească sistemul de monitorizare și evaluare ([caseta 9](#)). Până în mai 2025, se înregistraseră aproximativ 30 de astfel de [cereri](#).

Caseta 9

Comisia oferă sprijin direcționat pentru sistemele de monitorizare și de evaluare

Päijät-Häme (Finlanda)

Deși este considerată un inovator puternic, regiunea Päijät-Häme nu dispunea de un sistem de monitorizare bine dezvoltat. Regiunea utiliza indicatori de monitorizare a specializării inteligente care nu erau direct legați de obiective subiacente și se confrunța cu probleme legate de accesibilitatea datelor, de surse de date neactualizate și de colectarea datelor.

După cooperarea cu Comisia, s-au planificat două modificări în septembrie 2024: în primul rând, simplificarea monitorizării prin definirea clară a proprietarilor proceselor și, în al doilea rând, utilizarea unor indicatori clar definiți. Deși s-au înregistrat progrese în ceea ce privește simplificarea proceselor prin crearea unor focus-grupuri axate pe priorități specifice, până în mai 2025 nu se finalizaseră încă indicatorii.

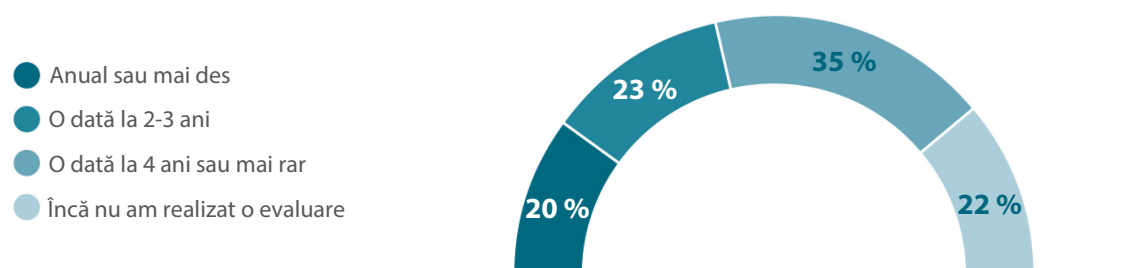
Ungaria

În urma sprijinului acordat Ungariei, s-a sugerat îmbunătățirea sistemului de indicatori prin reflectarea mai adecvată a dimensiunii interregionale și printr-o mai bună aliniere cu sistemul de indicatori aferent surselor de finanțare relevante. În plus, s-a recomandat dezvoltarea unui instrument digital pentru a îmbunătăți accesibilitatea și actualitatea datelor.

Evaluarea la nivel regional

71 Sondajul Curții a pus în lumină existența unor diferențe în ceea ce privește evaluarea la nivel regional. Majoritatea respondenților (78 %) au indicat că efectuau o evaluare a impactului strategiilor lor, deși cu frecvențe diferite (*figura 10*). Peste 90 % dintre regiunile care erau lideri în materie de inovare au efectuat evaluări ale impactului, în contrast cu doar aproximativ 70 % din regiunile care erau inovatori emergenți.

Figura 10 – Unul din cinci respondenți evaluează specializarea inteligentă cel puțin o dată pe an

Sursa: sondajul realizat de Curtea de Conturi Europeană.

72 Interpretarea acestor rezultate ar trebui să țină seama de dificultățile cu care se confruntă respondenții în respectarea cerințelor privind monitorizarea și evaluarea (*figura 9*). De exemplu, unele regiuni au indicat că nu monitorizează implementarea, dar au susținut că au efectuat o evaluare.

73 Ca parte a unui acord cu Comisia, Banca Mondială a elaborat două evaluări regionale privind specializarea inteligentă care au vizat performanța economică: una pentru regiunea **Pomerania** (Polonia) și cealaltă pentru **Țara Bascilor** (Spania). Sfera acestor studii este însă mai largă și nu se poate izola complet efectul direct al specializării inteligente. Studiile analizează efectele pe care le-a avut finanțarea acordată de UE prin granturi pentru cercetare și inovare, deci o finanțare legată de specializarea inteligentă, asupra economiilor regiunilor. Ținând cont de această limitare, cele două studii-pilot au constatat că specializarea inteligentă poate stimula creșterea sectorială, dar și că este dificil să se afirme că strategiile au contribuit semnificativ la eficiența sectorială.

Până în prezent, nu există nicio evaluare la nivelul UE privind specializarea inteligentă

74 Din 2014, când a fost lansat conceptul, Comisia nu a efectuat, la nivelul UE, o evaluare globală a performanței privind eficacitatea investițiilor în cercetare și inovare din cadrul FEDR și nici o evaluare a rezultatelor sau a impactului specializării inteligente. Trebuie remarcat totuși că, în general, regiunile recunosc că o astfel de strategie le este utilă pentru a prioritiza cheltuielile consacrate inovării. Rezultatele sondajului Curții arată că 80 % dintre respondenți ar elabora oricum o strategie sau un tip foarte similar de document, chiar și în cazul în care aceasta nu ar fi impusă ca cerință pentru a primi finanțare din partea UE.

75 Într-un document din 2017 privind [consolidarea inovării în regiunile Europei](#), Comisia afirmă că condiționalitatea *ex ante* privind specializarea inteligentă a contribuit la remedierea deficiențelor instituționale ale sistemelor de inovare. În document se mai afirma că sprijinul pentru cercetare, inovare și antreprenoriat era preconizat să ajute 15 000 de întreprinderi să introducă produse noi pe piață, să sprijine 140 000 de start-upuri și să creeze 350 000 de noi locuri de muncă până la sfârșitul anului 2020. La fel ca în cazul evaluărilor regionale (punctul **73**), și acest document face referire la efectele finanțării pentru inovare ghidate de specializarea inteligentă. Strategiile de specializare inteligentă nu sunt ele în sine instrumente de finanțare și rămâne de văzut care vor fi efectele lor asupra investițiilor în inovare.

76 Un [raport tehnic al JRC](#) din 2021 a atras atenția asupra dificultății de a măsura impactul specializării inteligente și de a identifica ce poate fi atribuit direct acesteia în comparație cu alți factori. În schimb, un [studiu al Comitetului Regiunilor](#) (2023) afirmă că, la nivel regional și local, există convingerea că viitorul Europei depinde de specializarea regională. În plus, în martie 2025, Consiliul și-a publicat [concluziile privind coeziunea și politica de coeziune după 2027](#), în care a insistat asupra „*importanței strategiilor de specializare inteligentă, a construirii de rețele de cooperare, inclusiv a transferului de cunoștințe, cercetării și inovării, pentru a ajuta regiunile să dezvolte capacități competitive, să consolideze lanțurile valorice regionale și să se integreze în lanțurile valorice globale*”.

77 În 2024, Comisia a comandat un [studiu](#) extern pentru a evalua succesul cadrului de specializare inteligentă în consolidarea capacităților de cercetare și inovare și în stimularea inovării și a transformării economice inteligente în regiunile din UE. Rezultatele studiului sunt așteptate în a doua jumătate a anului 2025.

78 Cel de [al nouălea raport privind coeziunea](#) a remarcat că abordarea bazată pe specificul teritorial aplicată de politica regională este acum consacrată și larg răspândită. Raportul a subliniat și că abordarea UE privind specializarea inteligentă a contribuit la diseminarea și la popularizarea acestei abordări în rândul autorităților regionale din UE. El nu oferă însă informații cu privire la eficacitatea cu care a contribuit specializarea inteligentă la realizarea obiectivelor politicii de coeziune.

79 Raportul din 2024 al Grupului la nivel înalt privind viitorul politicii de coeziune a concluzionat că este prea devreme pentru a se evalua pe deplin dacă specializarea inteligentă și gama aferentă de măsuri conexe de consolidare a capacităților administrative au condus la îmbunătățiri semnificative ale calității instituționale pentru regiunile cele mai vulnerabile ale UE. DG REGIO are mandatul de a efectua, până la sfârșitul anului 2024, o evaluare a FEDR și a fondurilor din domeniul coeziunii pentru perioada 2014-2020⁴². Raportul aferent nu a fost încă publicat. Evaluarea va include o secțiune privind investițiile FEDR care [consolidează cercetarea, dezvoltarea tehnologică și inovarea](#). Nu este însă clar în ce măsură DG REGIO va evalua specializarea inteligentă.

---

⁴² Articolul 57 din [RDC 2014-2020](#).

Observații finale

80 Deși și-a făcut apariția încă de la mijlocul anilor 2000, specializarea inteligentă a fost integrată în perioada de programare 2014-2020 fără să fie mai întâi testată și fără să existe suficientă experiență în materie de implementare în regiunile din UE (punctele [12-16](#)). Pentru perioada de programare 2021-2027, Regulamentul privind dispozițiile comune a consolidat conceptul de specializare inteligentă și cerințele privind punerea ei în aplicare, dar fără a efectua o evaluare a impactului subiacentă (punctele [20-21](#)).

81 Comisia verifică îndeplinirea condițiilor favorizante care prevăd existența strategiilor și oferă regiunilor orientări și sprijin tehnic în legătură cu specializarea inteligentă (punctul [06](#)). Ea promovează, de asemenea, cooperarea interregională (punctele [23-24](#)) și schimbul de cunoștințe prin crearea observatorului comunității de practică și a unor platforme tematice în anumite domenii prioritare (punctele [52-54](#)). Pe de altă parte, Comisia nu valorifică poziția unică și experiența de care se bucură și nici rolul său de supraveghe pentru a ghida regiunile în alegerile lor sau pentru a facilita legăturile între regiuni care ar putea beneficia reciproc de pe urma acestora. Nu există nicio supraveghe la nivelul UE care să maximizeze valoarea adăugată a procesului de specializare inteligentă sau care să asigure că prioritățile regionale țin seama suficient de prioritățile în materie de cercetare și inovare ale politicii industriale a UE (punctele [25-30](#)).

82 Procesul de descoperire antreprenorială este recunoscut ca un element important în elaborarea unei strategii, menit să asigure participarea unui număr cât mai mare de părți interesate relevante la identificarea priorităților (punctele [31-38](#)). Colegiuitorii au condiționat accesarea finanțării din partea UE pentru perioada de programare 2021-2027 de un proces obligatoriu de identificare a priorităților ([tabelul 2](#)). Comisia nu și-a mai actualizat însă, din 2012, orientările privind acest proces și există mult loc pentru interpretări și implementări diferite ale conceptului. Unii dintre respondenții la sondajul Curții, în special regiunile care sunt mai puțin inovatoare, considerau că procesul este dificil de aplicat (punctul [39](#)).

83 Pentru a se asigura că resursele sunt investite în sectoarele vizate, în perioada 2014-2020 s-a introdus o aliniere generală între proiectele de inovare finanțate de UE și prioritățile alese de specializarea inteligentă, aliniere care a fost consolidată pentru perioada 2021-2027 (punctele **44-51**). Măsura în care aceste strategii ghidează finanțarea depinde de sfera specifică a priorităților definite. Specializarea inteligentă reprezintă o abordare distinctă de jos în sus aplicată în raport cu cheltuielile pentru inovare din cadrul politicii de coeziune, iar rezultatele acestui exercițiu sunt prioritățile regionale. Alte politici de inovare ale UE, cum ar fi programele Orizont și strategiile de politică industrială ale UE privind bateriile, microcipurile sau hidrogenul, utilizează mai degrabă o abordare de sus în jos, care urmărește cu preponderență să răspundă priorităților și obiectivelor în materie de inovare ale politicii industriale a UE (punctul **28**). Ambele abordări au propria legitimitate și logică, dar sunt puse în aplicare în mare măsură independent una de cealaltă. La momentul redactării acestei analize, nu există mijloace directe de a se asigura că prioritățile regionale țin seama de prioritățile în materie de cercetare și inovare ale politicii industriale a UE.

Provocarea viitoare nr. 1

Asigurarea utilității procesului de elaborare a strategiilor de specializare inteligentă, care ar trebui să ducă la identificarea unor priorități pertinente.

În urma acestui proces, regiunea ar trebui să își fi stabilit o serie de priorități cu un nivel adecvat de detaliu. O oportunitate care se prezintă Comisiei este aceea de a promova coerența între prioritățile care decurg din strategia de specializare inteligentă și prioritățile în materie de cercetare și inovare ale politicii industriale a UE. Observatorul comunității de practică pentru strategia de specializare inteligentă ar putea fi mai bine utilizat pentru a identifica lacunele și suprapunerile de la nivelul priorităților.

84 De când a fost creat conceptul de specializare inteligentă, monitorizarea acesteia s-a dovedit a fi dificilă pentru regiuni, în special pentru cele mai puțin inovatoare. Comisia nu a publicat orientări noi pentru perioada 2021-2027, în pofida unor cerințe mai exigente (punctele [65-67](#)).

85 Atunci când a fost introdus conceptul de specializare inteligentă, aceasta era percepută ca un proces dinamic și pe termen lung, cu potențiale beneficii pe care le aducea ghidarea activităților de cercetare și inovare la nivel regional. Totuși, s-au identificat o serie de riscuri în punerea în aplicare, în special riscul de a deveni o simplă formalitate (punctul [18](#)). De atunci, impactul specializării inteligente la nivelul UE nu a fost încă evaluat (punctul [74](#)). Prin urmare, nu există nicio concluzie clară cu privire la valoarea pe care o aduce acest proces, nici în ansamblu, nici în funcție de tipul de regiuni, dar este posibil ca studiul extern în curs (punctul [77](#)) sau evaluarea *ex post* privind FEDR și fondurile politicii de coeziune (punctul [79](#)) să abordeze acest aspect cel puțin într-o anumită măsură. Evaluările realizate la nivel regional, considerate solicitante de către respondenții la sondajul Curții, se axează mai degrabă pe evaluarea investițiilor subiacente pentru inovare decât pe impactul conceptului în sine. Totuși, din rezultatele sondajului Curții reiese că majoritatea regiunilor respondente consideră util conceptul de specializare inteligentă (punctele [68-75](#)).

Provocarea viitoare nr. 2

Evaluarea valorii pe care o aduce specializarea inteligentă ca proces.

Pentru a face față acestei provocări, este important ca Comisia să evalueze punerea în aplicare a specializării inteligente în UE. Această evaluare ar trebui să analizeze dacă conceptul de specializare inteligentă funcționează la fel de bine pentru toate regiunile, indiferent de profilul lor de inovare și de nivelul de capacitate administrativă, sau dacă trebuie adaptat la nevoile lor specifice. Nu este însă clar în ce măsură conceptul poate fi evaluat independent de cheltuielile pentru inovare din cadrul FEDR pe care le ghidează. O oportunitate care se prezintă Comisiei este aceea de a oferi statelor membre un sprijin adecvat cu privire la cum să se asigure o monitorizare și o evaluare eficace într-un mod simplificat. Rezultatele sondajului Curții au subliniat cât de necesar este un astfel de sprijin.

86 Colaborarea interregională este esențială atunci când se caută complementarități în domeniile de specializare inteligentă, dar este considerată a fi solicitantă, mai ales având în vedere presiunile de ansamblu asupra capacității administrative. Acest tip de colaborare a devenit unul dintre criteriile de îndeplinire pentru strategiile din perioada de programare 2021-2027 (punctele [59-62](#)). Legăturile interregionale sunt un instrument valoros pentru a maximiza eficacitatea cheltuielilor pentru specializare inteligentă, de exemplu, pentru a identifica capacitățile complementare benefice din alte regiuni (punctele [52-58](#)).

Provocarea viitoare nr. 3

Maximizarea valorii cooperării interregionale. Pentru a contribui la deblocarea potențialului regional neexploatat, Comisia are oportunitatea de a promova și mai mult cooperarea între regiuni, inclusiv prin identificarea și facilitarea unor domenii adecvate, prin sprijinirea regiunilor mai puțin inovatoare să își dezvolte capacitatea administrativă și prin asigurarea existenței unor stimulente adecvate pentru cooperare.

Prezentul document de analiză a fost adoptat de Camera II, condusă de doamna Annemie Turtelboom, membră a Curții de Conturi, la Luxemburg, în ședința sa din 16 iulie 2025.

Pentru Curtea de Conturi

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Tony Murphy'.

Tony Murphy
Președinte

Anexe

Anexa I – Exemple de strategii de specializare inteligentă

Regiune	Baden-Württemberg	Helsinki-Uusimaa	Stockholm
Titlul strategiei și autoritatea competentă	Strategia de inovare – Baden-Württemberg: actualizare din 2020 de către Ministerul Economiei, Muncii și Turismului din Baden-Württemberg	Strategia de specializare inteligentă „Resource wise Helsinki-Uusimaa Region”, elaborată de consiliul regional al regiunii	Strategia de afaceri și de creștere pentru regiunea Stockholm, elaborată de regiunea Stockholm
Dimensiunea regiunii	NUTS1	NUTS2	NUTS2/3
Organismul responsabil	<i>Ministerium für Wirtschaft, Arbeit und Wohnungsbau</i>	Consiliul regional al regiunii Helsinki-Uusimaa	Regiunea Stockholm
Numărul de priorități	5	3	4
Priorități	Digitalizarea, inteligența artificială și industria 4.0 Mobilitate durabilă (cu sisteme de propulsie alternative, noi concepte de vehicule și transporturi interconectate, digitalizate, autonome și intermodale) Științele sănătății	Neutralitate climatică Oraș al cetățenilor Modernizare industrială	Științele vieții, asistența medicală și sănătatea TIC, tehnologie și digitalizare Tranziția industrială prin producție durabilă Investiții în domeniul climei și al mediului pentru dezvoltarea durabilă a orașului

Regiune	Baden-Württemberg	Helsinki-Uusimaa	Stockholm
	Utilizarea eficientă a resurselor, tranziția energetică și bioeconomia sustenabilă		
Publicare	februarie 2020	mai 2020	iunie 2021
Document care se referă exclusiv la specializarea inteligentă	Da	Da	Nu. Este vorba de un plan general de dezvoltare regională cu o secțiune consacrată specializării inteligente

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza documentelor regiunilor.

Anexa II – Evoluția conceptului de specializare inteligentă

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza unei analize a literaturii de specialitate.

Anexa III – Lista proiectelor examinate legate de o strategie de specializare inteligentă

Regiune/proiecte	Scurtă descriere a proiectului	Domeniul prioritar	Cost total (în mii de euro)	Cofinanțare din partea UE (% , în mii de euro)	Începutul și sfârșitul implementării	Rezultate
Bavaria 1	Proiectul „Efficient Production Technology Network” (EffPro) a vizat consolidarea transferului de tehnologie între universitate și IMM-uri în domeniul ingineriei mecanice și de fabricație. Accentul a fost pus pe reducerea costurilor prin economii de energie.	Tehnologii de producție eficientă	4 751	2 375 (50 %)	6/2017-12/2021	24 de activități și proiecte de cercetare, de exemplu privind măsurarea optică 3D, marcarea industrială a componentelor (CastCode), învățarea automată pentru controlul proceselor (EMMAPro), 11 publicații.

Regiune/proiecte	Scurtă descriere a proiectului	Domeniul prioritar	Cost total (în mii de euro)	Cofinanțare din partea UE (% , în mii de euro)	Începutul și sfârșitul implementării	Rezultate
Bavaria 2	Proiectul „Service Innovation for Trade – DIGIONAL” a urmărit să sprijine IMM-urile din comerțul tradițional să facă față provocărilor reprezentate de creșterea concurenței din aglomerările urbane și de extinderea comerțului electronic.	Servicii inovatoare, bazate pe tehnologie	1 892	946 (50 %)	2/2018-7/2022	Livrabile obținute de proiect: de exemplu, 1 300 de întreprinderi care au participat la sondaje, 23 de proiecte de cooperare, 60 de ghiduri publicate pentru digitalizare. Sustenabilitatea este dificil de măsurat, dar partenerii care au cooperat și-au menținut sau și-au extins activitățile.
Bavaria 3	Proiect de stocare în baterii care pune în comun competențele deținute de două universități în materie de stocare a energiei.	Nu se aplică	6 429	5 465 (85 %)	10/2015-3/2019	A se vedea <i>caseta 6</i> .

Regiune/proiecte	Scurtă descriere a proiectului	Domeniul prioritar	Cost total (în mii de euro)	Cofinanțare din partea UE (% , în mii de euro)	Începutul și sfârșitul implementării	Rezultate
Extremadura 1	Proiect privind utilizarea potențială a tehnologiei de spectroscopie în infraroșu apropiat (NIR) pentru a evalua parametrii de calitate ai uleiurilor de măsline, cum ar fi: indicele de maturitate, aspectele fizice, integritatea, starea de sănătate a măslinelor, unicitatea și siguranța alimentară.	Sectorul agroalimentar și transformarea digitală	333	162 (50 %)	12/2020-11/2022	Rezultate obținute pe deplin și susceptibile să dureze. Proiectul a permis beneficiarului să amelioreze calitatea uleiului de măsline produs. 90 % din uleiul de măsline produs este în prezent ulei extravirgin. Proiectul asigură, de asemenea, o modalitate transparentă de plată a fermierilor pentru produsele lor.

Regiune/proiecte	Scurtă descriere a proiectului	Domeniul prioritar	Cost total (în mii de euro)	Cofinanțare din partea UE (% , în mii de euro)	Începutul și sfârșitul implementării	Rezultate
Extremadura 2	Proiect de explorare a utilizării tehnologiei de imagistică hiperspectrală pentru a evalua parametrii de calitate din carnea de porc în vederea detectării prezenței bacteriilor.	Sectorul agroalimentar și sănătatea în legătură cu siguranța alimentară	184	110 (60 %)	12/2020-9/2022	Livrabilele proiectului au fost realizate (de exemplu, algoritmul) și a fost obținut brevetul. Sustenabilitatea este incertă, deoarece proiectul nu a atins un nivel la care să realizeze beneficii comerciale (principalul lanț de magazine nu utilizează încă această tehnologie pentru siguranța alimentară).

Regiune/proiecte	Scurtă descriere a proiectului	Domeniul prioritar	Cost total (în mii de euro)	Cofinanțare din partea UE (% , în mii de euro)	Începutul și sfârșitul implementării	Rezultate
Interreg: Extremadura (Spania) și regiunile Alentejo și Centru (Portugalia)	INNOACE este un proiect cu 16 entități (4 universități, 6 parcuri științifice și 6 centre tehnologice) care vizează crearea de sinergii între întreprinderi și centre de cercetare și inovare prin acțiuni de transfer și validarea timpurie a produselor și a serviciilor prin procese de inovare deschisă.	Sectorul agroalimentar și transformarea tehnologică		Finanțat de Interreg V-A Spania-Portugalia (POCTEP) 2014-2020. 4 556 (70 % din Spania, 30 % din Portugalia), repartizați între 16 beneficiari	1/2017-12/2020	Inovații grupate în 14 domenii www.innoace.eu .

Sursa: Curtea de Conturi Europeană, pe baza documentației proiectelor examinate.

Anexa IV – Metodologia aplicată pentru sondajul Curții

Scop

01 Scopul sondajului Curții a fost de înțelege mai bine și mai în profunzime cum este concepută și implementată specializarea inteligentă în UE. Chestionarul a cuprins șase secțiuni: contextul, conceperea și punerea în aplicare a strategiilor de specializare inteligentă, sprijinul pentru concepere și punere în aplicare, cooperarea interregională, monitorizarea și evaluarea și reflecții finale.

Realizarea sondajului

02 Utilizând un mic grup de respondenți finali, un expert intern în metodologia sondajelor a testat în prealabil online, în mod independent, proiectul de chestionar, înainte de publicarea acestuia. Echipa de audit a ținut seama de feedbackul obținut în urma acestor teste prealabile, precum și de contribuțiile din partea DG REGIO, după caz.

03 Sondajul online a fost trimis tuturor instituțiilor regionale sau naționale competente sau organismelor responsabile de gestionarea specializării inteligente. A fost utilizat instrumentul de sondaj online EUSurvey.

Rata de răspuns

04 Curtea a primit răspunsuri valabile din partea a 104 autorități din 22 de state membre, ceea ce reprezintă o rată globală de răspuns de aproximativ 58 %. Este însă posibil ca setările stricte ale firewallului lor să îi fi împiedicat pe unii destinatari să primească e-mailul de invitație la sondaj.

Acronime

DG REGIO: Direcția Generală Politică Regională și Urbană

DG RTD: Direcția Generală Cercetare și Inovare

FEDR: Fondul european de dezvoltare regională

JRC: Centrul Comun de Cercetare

RDC: Regulamentul privind dispozițiile comune

Echipa din cadrul Curții de Conturi Europene

Prezentul document de analiză a fost adoptat de Camera de audit II – cameră specializată pe investițiile pentru coeziune, creștere și incluziune – condusă de doamna Annemie Turtelboom, membră a Curții de Conturi Europene. Analiza a fost condusă de doamna Annemie Turtelboom, membră a Curții, sprijinită de: Eric Braucourt, șef de cabinet, și Guido Fara, atașat în cadrul cabinetului; Gediminas Macys, manager principal; Jussi Bright, coordonator; Jan Hendricks, Rene Reiterer și Juan Antonio Vazquez Rivera, auditori; Austin Maloney și Ines Gonzalez Echanove, sprijin pentru audit; Jacob Haas și Gabriele Ramonaite, stagiaři. Laura McMillan a asigurat sprijin lingvistic, Britta Middelberg a contribuit la realizarea sondajului, iar Dunja Weibel a asigurat sprijin pentru concepția grafică.

De la stânga la dreapta: Britta Middelberg, Eric Braucourt, Jussi Bright, Austin Maloney, Annemie Turtelboom, Guido Fara, Gediminas Mačys, Rene Reiterer.

DREPTURI DE AUTOR

© Uniunea Europeană, 2025

Politica Curții de Conturi Europene referitoare la reutilizare este definită în [Decizia nr. 6-2019 a Curții de Conturi Europene](#) privind politica în materie de date deschise și reutilizarea documentelor.

Cu excepția cazului în care se precizează altceva (de exemplu, într-o mențiune separată indicând drepturile de autor), conținutul elaborat de Curtea de Conturi Europeană pentru care UE deține drepturile de autor face obiectul licenței [Creative Commons Atribuire 4.0 Internațional \(CC BY 4.0\)](#). Prin urmare, ca regulă generală, reutilizarea este autorizată cu condiția menționării adecvate a autorilor și a indicării eventualelor modificări. Reutilizatorul conținutului elaborat de Curtea de Conturi Europene nu poate altera sensul sau mesajul inițial. Curtea de Conturi Europene nu răspunde pentru eventualele consecințe ale reutilizării.

Este necesar să obțineți o permisiune suplimentară în cazul în care un anumit conținut prezintă persoane fizice ce pot fi identificate, de exemplu, în cazul fotografiilor în care apar membri ai personalului Curții de Conturi Europene sau în cazul în care conținutul include lucrări ale unor terți.

Dacă se obține o astfel de permisiune, ea anulează și înlocuiește permisiunea de natură generală menționată mai sus și va indica în mod clar eventualele restricții de utilizare.

Pentru a utiliza sau a reproduce un conținut pentru care UE nu deține drepturile de autor, poate fi necesar să obțineți o permisiune în acest sens direct de la titularii drepturilor de autor.

Figura 4 – © *Innovationsland.Bayern – Bayerische Innovationsstrategie 2021-2027*, Ministerul Afacerilor Economice, Dezvoltării Regionale și Energiei din Bavaria.

Figura 5 – © Prognos/CSIL (2021).

Programele informatice sau documentele care fac obiectul unor drepturi de proprietate industrială, cum ar fi brevetele, mărcile, desenele și modelele înregistrate, logourile și denumirile, sunt excluse din politica Curții de Conturi Europene referitoare la reutilizare.

Familia site-urilor instituționale ale Uniunii Europene care sunt incluse în domeniul europa.eu oferă linkuri către site-uri terțe. Deoarece Curtea de Conturi Europeană nu are control asupra acestor site-uri, sunteți încurajați să verificați politica aplicată de ele în ceea ce privește respectarea vieții private și drepturile de autor.

Utilizarea logoului Curții de Conturi Europene

Logoul Curții de Conturi Europene nu poate fi utilizat fără acordul prealabil al Curții de Conturi Europene.

PDF	ISBN 978-92-849-5586-2	ISSN 2811-8316	doi:10.2865/1701767	QJ-01-25-045-RO-N

REFERINȚA EXACTĂ

Curtea de Conturi Europeană, [Documentul de analiză nr. 05/2025](#): „Strategiile de specializare inteligentă în UE”, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2025.

Specializarea inteligentă este o abordare de politică pe care UE a început să o pună în aplicare pe deplin din perioada de programare 2014-2020 și în cadrul căreia regiunile identifică prioritățile de investiții și își concentrează pe acestea cheltuielile pentru inovare din fonduri europene. Scopul este de a se maximiza avantajul competitiv și de a valorifica punctele forte economice ale regiunilor. Prezenta analiză are drept obiectiv să explice cititorului ce este specializarea inteligentă și cum este aceasta pusă în aplicare în UE. Curtea de Conturi Europeană a observat că, deși majoritatea regiunilor consideră utilă specializarea inteligentă, persistă lacune în ceea ce privește asigurarea relevanței priorităților atât pentru regiuni, cât și pentru obiectivele strategice mai ample ale UE. Regiunilor le-ar prinde bine să primească mai mult sprijin, monitorizarea și evaluarea pot fi îmbunătățite și s-ar putea depune mai multe eforturi pentru a se stimula valoarea cooperării interregionale.

CURTEA DE CONTURI EUROPEANĂ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBURG

Tel. +352 4398-1

Întrebări: eca.europa.eu/ro/contact

Website: eca.europa.eu

Platforme sociale: [@EUAuditors](https://twitter.com/EUAuditors)

**CURTEA DE
CONTURI
EUROPEANĂ**